

Bireylerin gelişim özelliklerini ve öğrenme ilkelerini inceleyerek, eğitim ortamlarını etkili bir biçimde düzenlemeyi ve eğitim öğretimi verimli biçimde gerçekleştirmeyi amaç edinen uygulamalı bir bilim dalıdır. Davranışın sebeplerini psikoloji incelerken, davranışın değiştirilmesi ile eğitim (öğrenme) ilgilenir.

Eğitim Psikolojisinin Alt Dalları

1- Gelişim Psikolojisi 2- Öğrenme Psikolojisi 3- Rehberlik ve Danışmanlık Psikolojisi

Psikoloji biliminin ilk kurucusu W. Wundt kabul edilir. İlk psikoloji laboratuvarını kurmuştur.

Psikoloji Akımları

1- Yapısalcılık (Wundt) :

İnsan davranışları kontrollü koşullarda gözlenmiştir.

Psikolojinin amacı bilinç öğelerini birleştirmek ve çözmektir.

Bilinç çözmek için içebakış yöntemi kullanılmaktadır. (içsel duygular-sezişler)

2- Davranışçılık (Watson – Pavlov – Thorndike – Skinner - J.Locke – Guthrie)

Yapısalcılığı yetersiz sayar.

Duygular gözlenemez. (içebakış yöntemini reddeder.)

Psikoloji gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlar üzerinde çalışır.

Davranışın niçin olduğuna değil nasıl olduğuna önem verir.

U – T ilişkisi üzerinde durur.

3- Psiko – analitik Yaklaşım (Freud – Erikson)

Davranışların sebebi bilinç dışı etkinlikler (biyolojik) dir.

İnsan cinsellik ve saldırganlık güdüsünün etkisindedir. Tehlikelidir.

Toplumda hoş görülmeyen davranışlar bilinç dışına itilir ama kaybolmaz.

Kişiliğin oluşumunda (0–6 yaş) anne – baba tutumu önemlidir. (çocukluk)

Erikson'a göre:

Kişiliğin oluşumunda ve gelişiminde biyolojik etmenlerle beraber sosyal çevrede önemlidir.

(Psiko-sosyal Gelişim Kuramı)

Benlik gelişimi dönemler halinde olur. Bu dönemlerde kriz anları bulunur.

Bireyin gelişimi yaşam boyu sürer.

4- Bilişsel Yaklaşım (Wertheimer – Köhler – Kofka - Gestalt Ekolü)

Gestalt ekolü bireye ve davranışlara bütünsel bakmıştır.

Davranışlar zihinsel birer süreçtir. Bu süreç ilgi, algı, düşünme ve kavrama evreleridir.

5- Hümanist Yaklaşım (Maslow – Rogers – Kholberg)

Psiko-analitikçilere karşı çıkarak insanın tehlikeli olmadığını, iyilik üzere var olduğunu savunur.

Davranışların temelinde ihtiyaçlar (güdüler) bulunur.

Kendini gerçekleştirme varılabilecek son basamaktır.

Algılama ve benlik kavramı (tasarımı) üzerinde durulur.

Eğitim öğrenci merkezli olmalı, öğrencinin potansiyelini gerçekleştirmesine ve kişisel gelişimine yardımcı olmalıdır.

6- Nöro-biyolojik Yaklaşım (W. James – Hebb)

Davranışları beyin (sinir) sistemi ve beyin hücreleri arasındaki sinaps bağlarına göre ele almışlardır.

Gelişim bir süreç iken, gelişme bir üründür.

Büyüme fiziksel özelliklerdeki değişim (artış) dir.

Olgunlaşma vücut organlarının kendilerinden beklenen fonksiyonları yerine getirebilecek düzeye gelmesi için, öğrenme yaşantılarından bağımsız olarak kalıtımın etkisiyle getirdiği biyolojik değişimdir.

Yaş ve zekâ, sinir sistemi üçlüsünün koordinasyonu ile ilgilenir.

Olgunlaşma sonucu oluşan davranışlar öğrenme ürünü sayılmaz. (yürüme)



Hazırbulunuşluk: Olgunlaşmanın yanı sıra önceki öğrenmelerin, ilgilerin, tutumların, güdülenmişlik düzeyinin, bir sonucudur. Organizmanın bir davranışı yapabilecek gelişim düzeyine gelmesi ve olumlu tutum sahibi olması hazırbulunuşluk düzeyinin temel göstergesidir. (Güdülenme düzeyine erişmesi)
Hazırbulunuşluk olgunlaşmadan (olgunlaşmayı da içine alan) daha geniş bir kavramdır.

Öğrenme üzerinde çevresel uyarıcıların en etkili olduğu dönem “kritik dönem”dir.

Bedensel büyümenin ve zihinsel gelişimin en hızlı olduğu dönem doğum öncesi dönemdir.

Androjen Kişilik: Karşı cinsin tepkilerini verebilme. Kadınsı işleri erkeklerinde yapması.

Gelişimi Etkileyen Faktörler

1- Kalıtım

2- Çevre

3- Zaman (Kritik Dönem) : ABD Irak’a girdikten sonra çocuklar savaş oyunlarına ilgi göstermeye başladılar.

Gelişimin Boyutları

1- Bedensel Gelişim 2- Zihinsel Gelişim 3- Sosyal Gelişim 4- Duygusal Gelişim

Gelişim İlkeleri

- Gelişim, Kalıtım ve çevre etkileşiminin bir ürünüdür.
- Gelişim sürekli ve belli aşamalarda gerçekleşir.
- Gelişim nöbetleşe devam eder.
- Gelişim baştan ayağa, içten dışa doğrudur.
- Gelişim genelden özele doğrudur.
- Gelişimde kritik dönemler vardır.
- Gelişim bir bütündür.
- Gelişimde bireysel farklılıklar vardır.

Gelişimin Görevleri Modeli (Havighurst)

Kritik dönemin öneminden bahsetmiştir. Birey gelişimi dönemler halinde gerçekleşir.

→Bebeklik Dönemi (0–2 yaş)

- Nefes alma gibi hayati faaliyetleri gerçekleştirme
- Doğumu takiben fiziksel çevredeki değişikliklere uyum sağlama
- Dışkı kontrolünü gerçekleştirme
- Katı yiyecek yemeyi öğrenme

→İlk Çocukluk Dönemi (2–6 yaş)

- Konuşmayı ve yürümeyi öğrenme
- El-göz uyumu
- Özbakım becerilerini (giyinme, yemek vb.) yerine getirme
- Cinsiyet farklılıklarını öğrenme ve cinsel kimlik kazanmaya başlama
- Toplumsal kurallara dair yanlış ve doğru davranışı ayırt etme, toplumsal rolleri öğrenme

→Son Çocukluk Dönemi (6–12 yaş)

- Okuma, yazma ve hesaplamayı öğrenme
- Kişiler arası (yaşlılarıyla) ilişkileri geliştirme
- Yetişkinleri model alır, cinsiyet rolü geliştirir
- Kişisel bağımsızlığını kazanmaya başlar.
- Vicdan ve değer sistemi geliştirir.

→Ergenlik Dönemi (12–18 yaş)

- Bedenini kabullenme
- Bir mesleğe doğru yönelme
- Yetişkin kadın veya erkek sosyal rolünü edinme

→Genç Yetişkinlik Dönemi (18–25)

- Eş seçme ve bir işe başlama
- Vatandaşlık sorumluluklarını üstlenme
- Arkadaşlar ve sosyal gruplar bulma



Gelişim Alanları

- 1- Bedensel Gelişim 2- Bilişsel (Zihinsel) 3- Kişilik Gelişimi 4- Ahlak Gelişimi 5- Benlik Gelişimi
- Gelişim
- Dil Gelişimi

BEDENSEL GELİŞİM

→0-3 Yaşlar

- Bedensel gelişim doğum öncesi dönemden sonra en hızlı bu yaşlarda görülür.
- Önce baş büyür. Boy ve ağırlık hızla artar.
- Psiko-motor ve sinir sistemi hızla gelişir.

→3-7 Yaşlar

- Bedensel gelişim yavaşlar.
- Organların orantısı düzensizdir.
- Koşmayı, oynamayı isterler.

→7-12 yaşlar

- Kızların bedeni erkeklere göre daha gelişmiştir.
- El-göz uyumu sağlanır ve küçük kaslar gelişir.
- 11-12 yaşlar arası erinlik dönemine girilir.

→12-18 Yaşlar

- Cinsiyet salgı bezleri aktiftir.
- Kas ve iskelet gelişimi hızlanır
- Hızlı fizyolojik değişimler olur.

BİLİŞSEL (ZİHİNSEL) GELİŞİM

Bireylerdeki düşünme, akıl yürütme, bellek ve kavrama sistemlerinde meydana gelen değişimdir. Dünyayı anlamayı ve öğrenmeyi sağlayan zihinsel faaliyetlerdeki gelişimdir.

Piaget'e Göre Zihinsel Gelişim

Zekâ; bilişsel gelişimin üzerinde durduğu ilk kavramdır.

Zekâyı; çevreye uyum yapabilme yeteneği olarak tanımlamıştır.

Zekâ Kuramları

→Sperman'ın İki Etmen Kuramı

Zekâ genel yetenek ve bu genel yeteneğe bağlı başka özel yeteneklerden oluşur.

→Çoklu Etmen Kuramı (Thorndike)

Zekâyı sözcükleri anlama, sayılarla akıl yürütme, kavrama, ilişkileri görsel algılama gücü olarak tanımlamıştır.

→Guilford'un Küp Kuramı

Zekâyı zihinsel işlemler, içerik ve ürün olmak üzere 3 boyutta inceler.

→Çoklu Zekâ Kuramı

Zekâ sözel, sayısal, müziksel, sosyal, uzamsal, hareketli, görsel, bireyler arası ve içe dönük alanlarda faaliyet yapabilme yeteneğidir.

→Duygusal Zekâ Kuramı

- 1- Özbilinç (Kendi duygularının farkında olma)
- 2- Duyguları İdare Edebilme (Sıkıntı verici duygularla başa çıkma)
- 3- Kendini Harekete Geçirme (Kendini başarıya güdüleme)
- 4- Empati (Başkalarının duygularını anlama)
- 5- İlişkileri Yürütebilme (Temel sosyal beceriler sahip olma)

Piaget'e Göre Bilişsel Gelişim Ögeleri

Olgulaşma: Fiziksel gelişimin ardından zihinsel gelişim sağlanır. Okuma yazma için belli yaşa gelinmeli.

Yaşantı (Deneyim): Yaşantı zenginliği bilişsel gelişim için önemlidir.

Sosyal Etkileşim: Kuşaktan kuşağa aktarılan bilgilerin de bilişsel gelişim de önemi vardır.

Dengeleme: Yeni bilginin oluşturduğu dengesizlik gerilim oluşturur. Zihin dengeleme eğilimindedir.
Örgütlenme: Bilgi, olay ve süreçleri tutarlı hale getirmek için birleştirme eğilimi vardır.

Piaget'e Göre Bilişsel Gelişimin Temel Kavramları

Şema: Bireyin çevresindekileri tanımak için zihninde oluşturduğu algı çerçevesidir.

Özümlenme: Karşılaşılan bilgiyi daha önce var olan bilişsel yapı içine alma sürecidir.

Aslan gören çocuk bunu zihnindeki köpek şemasına yerleştirir ve bu "köpek" der.

Uyumsama – Uyuma (Düzenleme-yerleştirme): Aslanı köpek olarak zihnine yerleştirmeye çalışan çocuk onu daha iyi tanıyarak "bu aslandır" der.

Dengeleme: Özümlenmeden sonra uyumsama gerçekleşince dengeleme oluşur.

Piaget'in Bilişsel Gelişim Dönemleri

→ Duyusal (sensori) – motor dönem (0–2) :

- Kendini dış dünyadan ayırt eder.
- İlk deneme yanılmalarını yaşar.
- Nesne sürekliliğini kazanır. (9. aydan itibaren)
- Döngüsel tepki: Ayağını çarptığında yatak ses çıkarır. Çocuk bunu yapmaya devam eder.
- Devresel tepki: Yaptığı espiye gülmüğünü görünce bıktırana kadar tekrarlar.
- Ertelenmiş taklit: Üzerinden zaman geçmesine rağmen çocuğun gördüğü bir olayı taklit etmesi.
- Alışkanlık kazanma: Önceleri babasının aldığı bebeği her gördüğünde sevinirken artık sevinmez.

→ İşlem Öncesi Dönem:

2 dönem olarak incelenir.

- Sembolik (Kavram öncesi) Dönem (2–4)
- Sezgisel Dönem (4–7)

- Dil hızla gelişir. Kendilerine has semboller geliştirirler.
- Sembolik oyunlar oynar. Boş bardakta çay varmış gibi içer.
- Odaklama (Merkezleme): Nesne ya da olayların yalnızca bir özelliğine odaklanırlar. Karşıdan karşıya geçerken bir önceki baktığı tarafı unutur. Dilimlenmiş elma dilimlememiştense daha fazladır.
- Animizm: Cansız varlıklara canlı gibi davranır, onlarla konuşur.
- Çocuklar hep bir ağızdan konuşur birbirlerini dinlemezler.
- Egosantrizm (Benmerkezci düşünme ve konuşma): Kendisini dünyanın merkezinde dünür. Her olayı kendi gözüyle değerlendirir ve herkesin de kendisi gibi düşündüğünü zanneder. Telefonda konuşurken karşıındakinin kendi gördüklerini gördüğünü düşünerek "Bak oyuncağım kırıldı." der. Eşyalarını kimseyle paylaşmaz.
- Özelden özele akıl yürütme: Her sabah kahvaltıda yumurta yiyen bir çocuk, yumurta yemediği bir gün kendini kahvaltı yapmamış sayar.
- Maddeleri yalnızca bir özelliğine göre sıralayabilir ve sınıflandırabilir. Verilen topları sadece renklerine göre sınıflandırması istenebilir. (Tek yönlü mantık yürütme)
- Olayları tersine çevirerek düşünemezler. Sürahiye boşaltılan bir bardak suyun tekrar bardağa boşaltıldığında önceki seviyede olacağını düşünemezler.
- İlk akıl yürütme (tek yönlü) faaliyetleri başlar.
- Korunum ilkesini henüz kazanmamıştır. Yeri değişen nesnenin sayısının da değiştiğini düşünür.

→ Somut İşlemler Dönemi (7–11):

- Duyu organlarına bağlı olarak somut düşünür.
- Olaylar ve nesneler hakkında mantıksal düşünür. Sayıları kullanmayı ve kümeyi öğrenir.
- Objeleri birkaç özelliğine göre sıralayabilir ve sınıflandırabilir. (Birkaç yönlü akıl yürütme)
- İşlemeleri tersine çevirebilir.
- Mantıklı düşünmeye başlar. Somut nitelikli problemleri çözebilir.
- Benmerkezcilikten uzaklaşarak sosyalleşmeye başlar.
- Korunum ilkesini kazanır.

→ Soyut (Formel) İşlemler Dönemi (11–18):

- Duyu organlarından bağımsız düşünür.
- Soyut kavram ve düşünceler hakkında mantık geliştirebilir.

- Göreceli düşünmeye başlar. Orijinal fikirler üretir. (Fotoğrafa bakınca kendisine göre sağ ve solu bilir.)
- Akıl yürütebilir. (Tümevarım, tümdengelim yollarını kullanır. Hipotez kurar ve test eder) Yetişkin bireyler gibi davranır.
- İdeal, fikir, inanç ve değer geliştirebilir.
- Birleştirici düşünme: Birey değişken birkaç özellik içeren problemleri çözebilir.
- Ergen egosantrizm: Kendi düşüncelerinin tartışmasız doğru olduğunu düşünür. İzlendiğini ve takip edildiğini, kimseye yaranamadığını zanneder.
- Beynin cinsel salgılar salgılaması ile zihinsel yapısında farklılıklar meydana gelir.
- Bedeni hızla büyüdüğü için sakarlık ve dikkatsizlik gözlenir.

PIAGET'İN BİLİŞSEL (ZİHİNSEL) GELİŞİM AŞAMALARINA İLİŞKİN İLKELER

- Zihinsel gelişim yavaş ve aşamalıdır. (Hiyerarşik) Önceki yaşantılar sonraki yaşantıların temelini oluşturur.
- Her birey evreleri atlamadan izler. Gelişimde bireysel farklılıklar vardır.

PIAGET'İN BİLİŞSEL (ZİHİNSEL) GELİŞİM KURAMINA GÖRE ÖĞRETİM İLKELERİ

- Okulun görevi sosyal çevreye uyumu sağlamaktır.
- Birey kendi çabalarıyla kendisini yönlendirmelidir.
- Öğretim bireylerin gelişim düzeylerine uygun olmalıdır.
- Birey öğrenme sürecinde aktif olmalıdır.
- Ezber zararlıdır. Birey ürüne ya da performansa göre değerlendirilir.

BRUNER'İN BİLİŞSEL (ZİHİNSEL) GELİŞİM DÖNEMLERİ

1- Eylemsel Dönem (0–3)

Çocuk çevreyi eylemlerle tanır. Nesnelere dokunur, ısıtır, hareket ettirir. Çocuk yaparak öğrenir. Bilgi eylemlerle temsil edilir. Kaşık yemek yediği, bisiklet bindiği bir nesnedir.

2- İmgesel Dönem (3–6)

Bilgi imgelerle elde edilir. Görsel bellek gelişmiştir. Algı önemlidir. Çocuk görmediği olay ya da nesneyi resmedebilir. (uzamsal zekâ)

3- Sembolik Dönem (6-)

Çocuk yaptıklarını ve anladıklarını sembollerle açıklar. Dil, mantık, matematik, müzik alanlarının sembollerini kullanır. Benzer nitelik ve özellik gösteren nesne ve objelerin sembolik karşılığını (insan, hayvan, bitki) kullanır.

VYGOTSKY'E GÖRE BİLİŞSEL (ZİHİNSEL) GELİŞİME ETKİSİ OLAN FAKTÖRLER

↓ Bilişsel Gelişimde sosyal çevrenin önemi vardır.	↓ Çocuk-Yetişkin İlişkileri	↓ Dil Öğrenme	↓ Nesne, materyal ve olaylarla somut yaşantılar
---	-----------------------------------	------------------	--

BİLİŞSEL (ZİHİNSEL) GELİŞİM YAKLAŞIMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

(Piaget) Bilişsel Gelişim Devre Kuramı	(Bruner)	(Vygotsky) Sosyal/Kültürel (Çevre) Bilişsel Kuram
<ul style="list-style-type: none"> - Öğrenme sürecinde çocuk aktiftir. Öğrenme kendi başına gerçekleştirdiği bir süreçtir. - İç etkenler (algılama, dikkat, depolama) öğrenme sürecinde önemlidir. - Bilişsel gelişim biyolojik ilkelerle açıklanır. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bilişsel gelişim bilgi işleme sürecinin ve depolama sisteminin gelişimine bağlıdır. - Öğrenciyi harekete geçiren en önemli güdü merak, başarılı olma ve birlikte çalışmaktır. - Bilgilerin (uyaranların) anlamlı yapı bütünlüğüne ulaşmasında birey aktiftir. - Bilgiyi hızlı öğretmenin yolu meraka düşürmek ve belirsizlik durumu oluşturmaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrenmenin sosyokültürel yönünü, yetişkin ilişkilerini, dili ve somut yaşantıları vurgulamıştır. - Çocuk çevresindeki bilgileri içselleştirir ve çevreden öğrenir. - Bilişsel gelişim kendiliğinden değil çeşitli etmenlerle gerçekleşir. - Dış etmenlerin önemi üzerinde durulur.

DİL GELİŞİMİ

Davranışçı Yaklaşımına Göre Dil Gelişimi	Sosyal Öğrenme Yaklaşımına Göre Dil Gelişimi	Biyolojik (Psiko-Linguistik) Yaklaşımına Göre Dil Gelişimi
<ul style="list-style-type: none">- Bebek kendisini istediği sonuca götürecek sesleri tekrar ederek dili öğrenir.- Dil gelişimi taklit ve pekiştirme yoluyla olur.	<ul style="list-style-type: none">- Bebek anne ve babanın model olması ve onların pekiştirmesi ile öğrenir.	<ul style="list-style-type: none">- Dil gelişimi biyolojik ve psikolojik temellere göre incelenmiştir.- Chomsky göre beynin belli bölümleri yeterli olgunluğa erişince dil kazanılır.- Önce cümle yapısı kavranır, bunlar farklı yapılara dönüştürülerek yeni cümleler kurulur.- Çocuklar isim, fiil, sıfat sırasına göre öğrenir.

Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler

Cinsiyet: Kızlar erkeklerden önce konuşur, kelime hazneleri fazladır.

Çevre: Tv, bilgisayar

Ailenin sosyo-ekonomik durumu

Öğrenen oyunlar

Yetişkinlerin tavrı, üslubu

Dil Gelişiminin Aşamaları

- 1- Agulama – Babıldama Evresi (0–6 aylar):
İhtiyaçlarının karşılanması için bilinçsizce sesler çıkarır.
- 2- Heceleme Evresi (6–12 aylar):
Konuşma organları olgunlaşmıştır. Heceler. Ba-ba An-ne
- 3- Tek Sözcük Evresi (12–18 aylar):
Konuşmada kritik dönemdir. Tek kelimeyle çok şey anlatılır. (Morgem)
Kedi deyince “Kediyi köpek kovaladı” anlamına gelebilir.
- 4- Telegrafik Konuşma (18–24 aylar):
İki kelimeyi birleştirirken bağlaç kullanmaz. Anne su
Bu dönemde kullandığı kelime sayısı artar.
- 5- İlk Gramer Süreci (24–60 aylar):
Kurallı ve gramere uygun konuşur. Dili hızla gelişir.



Dil Gelişiminde Farklı Düzeyler

Morgem (Tek sözcük ile konuşma)

Telegrafik Konuşma

Kavram Gelişimi: Benzer özellik taşıyan uyarıcılara sembol verme (insan, bitki)

Aşırı Kurallaştırma: Kütüphanede susulması gerektiğini öğrenince her yerde susar.

Eksik Kurallaştırma: Sütün yalnızca yatarken içildiğini sanması.

Alıcı Dil: Bir arkadaşının adını öğrenince herkesin adını öğrenmeye çalışması.

KİŞİLİK GELİŞİMİ

Kişilik, bireyi başkalarından ayıran, doğuştan getirilen ve sonradan kazanılan özellikler bütünüdür.

Kişiliği Oluşturan Özellikler: İlgi, yetenek, duygu, güdü, huy, sosyal-bilişsel-fiziksel özellikler, değerler, inançlar, tutumlar.

Kişilik Kavramları:

Benlik: Bireyin kendini nasıl algıladığıdır.

Özgüven: Bireyin kendine güven duymasıdır.

Özsaygı (Benlik saygısı): Bireyin kendini sevmesi, olduğu gibi kabullenmesidir.

PSİKO-ANALİTİK KURAMINA GÖRE KİŞİLİK GELİŞİMİ

- 1- Psiko-seksüel (Psikanaliz) Gelişim (Freud)
- 2- Psiko-sosyal Gelişim (Erikson)

1- Psiko-seksüel (Psikanaliz) Gelişim (Freud)

- Freud'un görüşleri kuramsal ve uygulamaya dönük olarak iki kısımdır.
- Uygulamalı kısım serbest çağrışım yöntemi ile psikolojik rahatsızlıkların tedavi edilmesine yöneliktir.
- Kuramsal kısmı ise insan davranışlarının altında yatan dinamikleri anlamaya ve açıklamaya yöneliktir.
- Kuram 3 bölümde incelenir.
 - i. Bilinç Sınıflaması (Topoğrafik Kişilik Kuramı)
 - ii. Kişilik Yapısı (Yapısal Kişilik Kuramı)
 - iii. Psiko-seksüel Gelişim Dönemleri

i. Bilinç Sınıflaması (Topoğrafik Kişilik Kuramı)

Davranışların temelinde bilinç dışı düşünceler ve materyaller bulunur.

Bilinç: Farkında olduğumuz yaşantıların olduğu yer.

Bilinçaltı (Bilinç ötesi): Bilincinde olmadığımız ama biraz düşününce bilince çıkarabildiğimiz yaşantıların olduğu yer.

Bilinçdışı: Bilincin dışında olan ve özel tekniklerle bilince çıkarılabilen yaşantıların bulunduğu yerdir.

Psikanaliz kişinin bilinci dışındaki sorunlarını gün ışığına çıkararak çözmeye çalışır.

ii. Kişilik Yapısı (Yapısal Kişilik Kuramı)

Kişilikteki id, ego ve süperego'nun etkileşimi davranışları etkiler.

İd: Doğuştan gelen ve sürekli doyurulmayı bekleyen ilkel duygulardır.

Libido (cinsel enerji) ve saldırganlık id'den kaynaklanır. Ruhsal enerji içgüdüsel ve bir an önce doyurulmalıdır.

Ego: İd'in karşı konulmaz istekleri ile süperego'nun sınırlayıcı tutumları arasında arabuluculuk yapar.

Akıllı, mantıklı kişilik bölümüdür. Kişiliğin karar organıdır.

Süperego: Anne-babadan öğrenilmiş toplumsal kuralları, gelenek görenekleri, vicdan ve ahlak kurallarını içerir.

Freud, insanı saldırgan ve cinsel dürtüleri denetim altına alınması gereken olumsuz ve yıkıcı bir varlık olarak tanımlamıştır.

Toplum baskısından uzak rahat davranan insanın psikolojik sorunlarının olmayacağını savunur.

Toplumu ve kültürü davranışların oluşumunda etkisiz gördüğü için eleştirilmektedir.

Kişiliğin belirlenmesinde 0-6 yaş üzerinde durur.

Çocuk yetiştirmede anne-baba tutumunun önemine vurgu yapar.

iii. Psiko-seksüel Gelişim Dönemleri

a. Oral Dönem (0-1)

- Haz organı ağızdır.
- Verilen bakım çocuğun yetişkinliğinde bağımlılık ve güven düzeyini etkiler.
- Fazla ya da az emzirilen çocuk bağımlı ve güvensiz olur.
- İleriki yaşlarda tırnak yeme, sigara, içki bağımlılığı gözlenir.

b. Anal Dönem (1-3)

- Haz kaynağı dışkılama organıdır.
- Tuvalet kontrolü eğitimi verilir.
- Katı ve baskıcı eğitim kişiliğinde yıkıcılık, kırgınlık, dağınıklık meydana getirir.
- İleri yaşlarda görülen inatçılık, cimrilik, eli açıklık, üretkenlik, aşırı düzenlilik, özerklik ve uyum bu dönemde kazanılır.
- Çocuk kendini ve çevreyi kontrol etmeyi öğrenir. (Bağımsızlık duygusu, özerklik)

c. Fallik Dönem (3-7)

- Haz kaynağı cinsel organıdır.
- Soruları sıklaşır.
- Anne-babaya cinsel eğilim yaşar.

Oedipus Karmaşası: Erkek çocuğun anneye ilgi duyması ve bu yüzden babayı rakip görmesi.

Elektra Karmaşası: Kız çocuğun babaya ilgi duyması.



d. Letans (Gizil) Dönem (7-11)

- Gizlilik önemlidir.
- Cinsel konulardan hoşlanmazlar.
- Kendini oyuna verir.
- Ergenlik öncesi geçiş, bekleyiş (durgunluk) dönemidir.

e. Genital Dönem (11-18)

- Cinsel gelişim hızlanır.
- Cinsel olgunluk gelişir.
- Karşı cins ile arkadaşlık kurulur.

Freud'un Kuramına Göre Bazı Bireysel Durumlar

- 1- Engelleme: Bireyin amacına ulaşmasının engellenmesi. Verilen tepki saldırganlıktır.
- 2- Çatışma: Birbirine ters düşen güdülerin rekabeti. İnsanı birbirine zıt davranışlara sürükleyen ihtiyaçlar karşısında meydana gelen huzursuzluk hali. Sinemaya mı? → Kütüphaneye mi?
 - a. Yanaşma – Yanaşma Çatışması: Uyku mu? → Yemek mi?
 - b. Kaçınma – Kaçınma Çatışması: Diyet mi? → Ameliyat mı?
 - c. Yanaşma – Kaçınma Çatışması: Pasta mı? → Diyet mi?
- 3- Savunma Mekanizmaları:
 - a. Mantığa Bürüme (rasyonelleştirme): Borç yiğidin kamçısıdır.
 - b. Bastırma (bilinçaltına itme): Ölümü unutma. Yüklü gelen faturanın gününü geçirme.
 - c. Karşıt Tepki Geliştirme: Sevmediğimiz birine seviyormuşuz gibi davranma.
 - d. Yansıtma: Kendi kopya çektiği halde “Herkes kopya çekiyor.” demek.
 - e. Özdeşleşme: Çirkin bir kız bunu telafi etmek için ünlü birisi gibi giyinir.
 - f. Yer (yön değiştirme): Patrona kızan birisi evde hırsını karısından çıkarır.
 - g. Yüceltme: İlkel duygularını meşru alanlarda ifade eder. Saldırganlık eğilimi olanın dövüş sporlarına gitmesi.
 - h. Soyut Kavramlara Bürüme: İstemediği yaşantıları soyutlaştırır. (Ölümü)
 - i. Hayal Dünyasına Kaçma: İnşaat işçisinin kendini pop star gibi görmesi.
 - j. Telafi: Kişi zayıf olduğu tarafını kuvvetli olduğu alanlarda telafi eder. Çirkin bir erkek kadınların beğenisini kazanabilmek için ünlü bir ressam olmaya çalışır.
 - k. İnkâr

Bazı Davranış Tarzları

Duyarlık Kazanma: “Yeşili koruyanlar” “ Sigara ile savaşanlar”

Duyarsızlaşma: kişinin aynı uyarıcıya devamlı maruz kalması sonucu tepkisizleşmesi. Acilde çalışan bir dr.

Alışkanlık Kazanma: Babasının aldığı oyuncağı her gördüğünde çok sevenen çocuk bir süre sonra sevinmez.

PSİKO-SOSYAL GELİŞİM YAKLAŞIMI

Kişiliğin oluşumunda biyolojik etkenlerle birlikte sosyal çevrede önemlidir.

Epigenetik İlke: Benlik gelişimi belirli zaman dilimleri içerisinde biyolojik temelli ve aşamalı olur.

Gelişim dönemler halinde olur. Kriz dönemleri atlatılır.

Kişilik Gelişimi Freud'un iddia ettiği gibi 0-6 yaş arasında değil yaşam boyu devam eden bir süreçtir.

Psiko-sosyal Gelişim Yaklaşımının Aşamaları:

- 1- Temel Güvene Karşı Güvensizlik
Anne ya da bakıcının tutumu ilerde güven ve sosyal ilişkilerin gelişimi açısından önemlidir.
- 2- Özerkliğe Karşı Utanç ve Kuşku: Kendi kendini kontrol etme yeteneği kazanır.
- 3- Girişimciliğe Karşı Suçluluk: (okul öncesi eğitim dönemi) Merak artar. Çocuğa ters cevap verilirse suçluluk duygusu oluşur.
- 4- Çalışkanlığa Karşı Aşağılık Duygusu (Başarıya karşı yetersizlik): (ilköğretim dönemi)
Yaptıklarından ötürü çevreden övgü bekler.
Başkaları ile kıyaslanmak olumsuz benlik gelişimine neden olur.
- 5- Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası (ergenlik dönemi)
Egoantrizm hâkimdir. Daima model aldığı kişiler vardır.
- 6- Yakınlık Kurmaya Karşı Yalnız Kalma (Uzaklık): (İlk yetişkinlik dönemleri)
- 7- Üretkenliğe Karşı Verimsizlik (Durgunluk): (orta yetişkinlik dönemi)
- 8- Ego Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk (ileri yetişkinlik dönemi)

Freud ve Erikson'un Yaklaşımları

	0	1	3	6	11
Freud	Oral Dönem	Anal Dönem	Fallik Dönem	Gizil Dönem	Genital Dönem
Erikson	Güvene karşı güvensizlik	Özerkliğe (bağımsızlığa) karşı utanç ve kuşku	Girişkenliğe karşı suçluluk	Başarıya karşı aşağılık	Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası

Erikson'un Ergenlikte Kazanılabilecek 4 Kimlik Statüsü

- 1- Başarılı kimlik statüsü
- 2- Erken (İpotekli) bağlanmış kimlik statüsü (Çocuk merkezli aile ilişkisi)
Kimlikle ilgili kararları anne-baba ya da diğer insanlar verir.
- 3- Moratoryum kimlik statüsü (Dengesiz aile ilişkileri)
Kimlik bunalımı yaşar. Vurdumduymazdır. Amaçsızdır. "Böyle gelmiş böyle gider" diye düşünür.
- 4- Kargaşalı (Dağınık) kimlik statüsü (Az etkileşimli ve yönlendirmenin olduğu aile ilişkileri)
Bunalım yaşanmaz, bağlanma olmaz. Bir kimliğe bağlanmak istemez.

AHLAK GELİŞİMİ

Ahlak; toplum içinde benimsenen, uyulması zorunlu olan davranış ve kurallardır.

Piaget'in Ahlak Gelişim Kuramı

Ahlaki gelişim, bilişsel gelişime paralel olarak çevrede oluşan sosyal etkileşime göre gerçekleşir.

Ahlak Gelişimi Evreleri

- 1- Benmerkezcilik Dönemi (0-5)
Kendi görüşleri dışındakilerin önemi yoktur. Kuralların varlığından habersizdirler. Oyunlarda ve arkadaş gruplarındaki kuralları tanırırlar.
- 2- Dışsal Kurallara Bağlılık Dönem (6-12)
Çocuk kuralların değişmezliğine, kurallara uymayanlarında cezalandırılması gerektiğine inanır. Otoriteye kayıtsız uyar. Davranışın nedenini dikkate almaz. Davranışlarının temelinde ödüle ulaşmak ya da cezadan kaçmak vardır.
- 3- Özerklik Dönemi (12 ve üstü)
Kuralların insanlar tarafından konduğuna ve değişebileceğine inanır. Davranışın iyi ya da kötü olması altında yatan niyete bağlıdır.

Kholberg'in Ahlak Gelişim Kuramı

1- Gelenek Öncesi Düzey Değerler (4-9)

Benmerkezcilik düşünme

Dışa bağlılık

Cezadan kaçma – Ödüle yaklaşma

Geri kalmış ülkelerin çocukları bu düzeydedir.

Dönemleri:

a. İtaat ve Ceza Eğilimi:

Benmerkezcilik düşünme

Otoriteye mutlak uyum (Otorite boşluğunda yasağı deler. Sınıftan öğretmen çıkarsa kopya çeker.)

Çıkarıcıdır

Kurallara inandığı için değil, cezadan kaçmak için uyar. (Cezadan kaç, ödüle koş)

Davranışın sonucuna bakarak yargıda bulunur.

b. Saf Çıkarıcı Eğilim: (Araçsal Amaç)

Sen bana bunu ver, bende istediğini yapayım.

Benmerkezcidir.

2- Geleneksel Düzey Değer (10-15)

Başkalarının düşünce ve gereksinimleri dikkate alınır.

Toplum değerleri benimsenir.

Otorite kuralları içselleştirilir ama sorgulanmaz.



Empatik düşünce gelişir.

- a. İyi Çocuk Eğilimi – Kişilerarası Uyum:
Kendisinden beklenen roller doğrultusunda davranır.
Başkalarının görüşü ve sosyal kabulü önemlidir.
Çevreden onay ve takdir bekler.
Temel güdü grup tarafından kabul edilmektir.
- b. Yasa ve Düzen Eğilimi
Temel güdü toplumsal düzeni korumaktır.
Kurallar varsa herkes uymalıdır.

3- Gelenek Ötesi Düzey Değerler

İnsan hakları gözetilir.

Kişi, toplumu aşmış, üst düzey bir kişiliğe sahiptir.

Toplumun az bir kesim bu düzeye ulaşır.

- a. Sosyal Anlaşmalara ve Yasalara Uyma Eğilimi (Toplumsal Sözleşme)
Yasalar toplum yararına çoğunluk tarafından konmalı ve değiştirilebilmelidir.
Kişisel haklar gözetilmeli ve kurallara uyulmalıdır.
- c. Evrensel Ahlak İlkesi
Tüm insanlar eşittir.
İnsan hakları ve evrensel değerler temel ölçüttür.
Hak, adalet, özgürlük kavramları çerçevesinde doğru ve yanlış birey belirler.

BENLİK (İNSANCIL – HÜMANİSTİK) GELİŞİMİ

- İnsan özünde iyidir ve daima merkezdedir.
- Kendini gerçekleştirme eğilimindedir.

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Fiziksel İhtiyaç → Güven → Sevgi → Saygı → Kendini Gerçekleştirme

Rogers ve Benlik Kuramı (Teröpatik Öğrenme)

Rogers'e göre;

- birey ilgi, yetenek ve özelliklerine göre özgür ortamlarda eğitilmelidir.
- İnsancıl yaklaşım bireyi yalnızca dıştan görülen belirtilerine göre değil iç dünyasını da anlamak gerekir. (Fenomonoloji)
- Fenomen; kendini ve dış dünyayı kendine özgü bir biçimde algılamaktır.

Benlik Kavramının Boyutları

- 1- Akademik
- 2- Sosyal
- 3- Duygusal
 - a. Özbilinç: Kendini tanıma
 - b. Duyguları idare edebilme
 - c. Kendini güdüleme (harekete geçirme)
 - d. Empati
 - e. İlişkileri yürütebilme
- 4- Bedensel

Benlik Kavramını Oluşturan Kavramlar

Özben: İyiye yöneliktir.

Benlik Tasarımı: Kişinin kendini algılayış biçimi.

ÖĞRENME PSİKOLOJİSİ

Eğitim: Yaşam süreci boyunca istendik yönde davranış oluşturma sürecidir. Kopya çekme, argo konuşma eğitimin hatalı yan ürünleridir. (Formal – İnfomal eğitim)

Öğretim: Eğitim faaliyetlerinin okullarda amaçlı, planlı ve programlı yürütülmesidir.

Öğretim kademeleri: Okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim

Davranışçı kurama göre öğrenme; bireyin kendi yaşantısı yoluyla davranışlarında meydana gelen nispeten kalıcı izli davranışlardır.

Bilişsel kurama göre öğrenme; zihnin çevrede olup bitenlere anlam verme sürecidir.

Öğretme; öğrenme sürecinde kılavuzluk yapma işidir.

Öğrenme doğrudan doğruya gözlenemez. Gözleyebildiğimiz kişinin performansıdır.

Öğrenme; bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu düşünce, duyuş ve davranışlarında meydana gelen değişimdir.

Olgunlaşma öğrenmenin ön koşuludur.

Bireyin öğrenmesini etkileyen iç koşullar;

Genel sağlık durumu, ilgi ve yetenek, ön bilgiler, güdülenme, benlik tasarımı, zekâ, tutum, beceriler, güven.

Bireyin öğrenmesini etkileyen dış koşullar;

Öğretmen, eğitim araç ve gereçleri, pekiştirici, yazılı dokümanlar, tv-internet-bilgisayar, arkadaş grubu, öğretim yöntemleri, DÖNÜT.

Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler:

1- Öğrenen ile ilgili faktörler:

Türe özgü hazır oluş, olgunlaşma, genel uyarılmışlık hali ve kaygı, güdü, eski yaşantılar, dikkat.

2- Öğrenme yöntemleri ile ilgili faktörler

Konunun yapısı, zaman, geri bildirim, öğrenci aktivitesi

3- Öğrenme malzemesi ile ilgili faktörler

Algısal ayırt edilebilirlik, anlamsal çağrışım, kavramsal gruplandırma

Öğrenen ile ilgili faktörler:

1- Türe özgü hazır oluş: Papağan konuşabilirken; güvercin konuşamaz.

2- Olgunlaşma: 4 yaşındaki çocuk okuma yazma öğrenemezken, 7 yaşındaki öğrenebilir. (yaş ve zekâ)

3- Genel uyarılmışlık hali ve kaygı: uyurken g.u.h düşük, panik içerisinde iken g.u.h yüksektir. G.u.h ve kaygı düzeyi orta derecede olmalıdır.

4- Güdü: Organizmayı harekete geçiren güç.

5- Eski yaşantılar (olumlu-olumsuz transfer)

6- Dikkat:

İç faktörler: İlgi – İhtiyaç – Kişilik özellikleri

Dış faktörler: Uyarıcı büyüklüğü, şiddeti, farklılığı, hareketliliği

Öğrenme Yöntemi İle İlgili Faktörler

1- Konunun yapısı: Önce konunun bütünü, ardından konuyu parçalara bölerek ve sonra konunun tekrar bütün olarak çalışılması.

2- Öğrenmeye ayrılan zaman: Aralıklı çalışma – Toplu çalışma

3- Geri bildirim: Anında uygulanmalıdır.

4- Öğrenci aktivitesi: Yapararak – Yaşayarak öğrenme

Öğrenme Malzemesi İle İlgili Faktörler

1- Algısal ayırt edilebilirlik: Algı gelen bir uyarıyı anlama, tanıma ve özümleme sürecidir. Siyah önlüklü olan mavi önlüklüler arasında belli olur.

2- Anlamsal çağrışım: Bir kelimenin başka kelimeleri çağrıştırması ile öğrenme. Et, inek-piknik-mangal

3- Kavramsal gruplandırma: Öğrenilecek kavramlar gruplandırılarak öğrenilir. Metal ve ametal olarak yapılan gruplamalar gibi.

Öğrenme kuramları :

1- Davranışçı Öğrenme Kuramları

- a. Klasik Koşullanma (Pavlov)
- b. Bitişik Kuramlar (Watson – Guthrie)
- c. Bağ Kuramı (Thorndike)
- d. Edimsel Koşullanma (Skinner)

2- Bilişsel Ağırlıklı Davranışçı Kuramlar

- a. İşaret Öğrenme (Tolman)
- b. Sosyal (Gözlem Yoluyla) Öğrenme (Bandura)

3- Bilişsel Öğrenme Kuramları

- a. Gestalt Kuram (Wertheimer, Köhler, Kofka)
- b. Bilgi-İşlem Kuramı
- c. Yapılandırmacı Kuram (Piaget, Vgotsky)

4- Hümanistik (Duyusal) Öğrenme Kuramları

- a. İhtiyaçlar Hiyerarşisi (Maslow)
- b. Benlik Gelişimi (Rogers)
- c. Ahlak Gelişimi (Kohlberg)

5- Beyin Temelli (Nöro-fizyolojik) Öğrenme Kuramı

- a. Hebb
- b. Yapılandırmacı Kuram



DAVRANIŞÇI ÖĞRENME KURAMI

J. Locke – Beyaz levha

Bütün canlıların öğrenmesi birbirine benzediği için araştırmalarda hayvanlardan yola çıkılmıştır.

U – T ilişkisi öğrenmenin temelidir.

Öğrenme ilkeleri: Pekiştirme, tekrar, yaparak - yaşayarak öğrenme, güdülenme, aktif katılım, hedef davranışlara dönüklük.

Kuramda Hedef Davranış Belirleme, Eğitim Durumları, Geliştirme, Ölçme ve Değerlendirme bir bütün olarak kabul edilir.

Davranışçı Yaklaşımın Başlıca Öğrenme Yolları

I. Klasik Koşullanma

II. Edimsel (Operant) Koşullanma

III. Gözlem Yoluyla (Sosyal) Öğrenme

Klasik Koşullanma (Pavlov)

Korku, kaygı, sevgi, nefret (duyusal ve duygusal) ve basit davranışlar klasik koşullanma ile öğrenilir.

Et -----	Salya	Zil	Zil +	Et -----	Salya	Zil-----	Salya
Koşulsuz	Koşulsuz	Nötr	Koşullu	Koşulsuz	Koşulsuz	Koşullu	Koşullu
Uyarıcı	Tepki	Uyarıcı	Uyarıcı	Uyarıcı	Tepki	Uyarıcı	Tepki

→ Koşullu Tepkilerin Ortadan Kalkması İçin 3 Yöntem Kullanılır.

1- Sönmeyi Bekleme

2- Karşı Koşullama(Bastırma) : Havlayan bir köpekten korkmuş çocuğa sakın bir köpek alarak koşullamak.

3- Duyarsızlaştırma : Her gün ameliyata giren doktorun hastayı et parçası olarak görmesi.

Garcia etkisi: Çocuğun olumsuz durumu yaşamı boyunca her alana yansıtması durumudur.

Bitişik Kuramlar (Watson – Guthrie)

U – T bitişikliğinin ve çevrenin (uyarıcıların) etkisi üzerinde (özellikle korku koşullanması) durulmuştur. Sistemik duyarsızlaştırma yöntemi ile korkmama da öğrenilebilir.

Koşullanmada pekiştirmenin, etki ilkesinin ve haz duygusunun önemi vurgulanmıştır.

Öğretmenin en önemli görevi öğretme çevresini kontrol etmektir.

Öğrenmeye yön veren en önemli etmen hazır oluşturmaktır.

Kişilikler koşullanma yolu ile kazanılır. (Suçlu, suçsuz, müzisyen, ressam)

→ Kötü alışkanlıkların giderilmesinde 3 yöntem vardır.

- 1- Eşik (Alıştırma) Yöntemi : Azar azar parçalar verilerek peynire alıştırmak.
- 2- Bıktırma Yöntemi : Yapmak istediği hareketi bıkana kadar yapmak.
- 3- Zıt – Tepki Yöntemi : Kediden korkan çocuğun, annesinin kucağında kedi görmesi.
Sigarayı bırakmak isteyen birinin sakız çiğnemesi.

Bağ Kuramı (Bağlaşımçı Kuram – Çağrışım Yoluyla Öğrenme) (Thorndike)

Zekâ kavramı ve bireysel farklılıklar üzerinde durulmuştur.

→ Öğrenmenin 3 temel kanunu vardır.

- 1- Hazırbulunuşluk Kanunu
- 2- Tekrar Kanunu
- 3- Etki Kanunu

Pekiştirmenin, etki ilkesinin ve haz duygusunun önemi vurgulanmıştır.

Öğrenmede en önemli yöntem deneme – yanılma yöntemidir.

Edimsel (Operant - Vasıtalı) Koşullanma (Skinner)

Skinner programlı öğretimin kurucusudur.

Edimsel koşullanma psiko-motor hedef (davranış) alanlarının öğretiminde kullanılır.

Öğretme işine başlamadan önce hedeflerin belirlenmesi çok önemlidir.

Davranışların çok azı klasik koşullanma ile öğrenilir.

Genelleme : Dikdörtgeni gören çocuk “kare” olduğunu söyler.

Geri bildirim : Dikdörtgen olduğu öğrenir.

Ayırt etme : Kare ile dikdörtgenin farkını anlar ve görünce tanır.

Bir davranışın kazanılmasında önce dışsal güdüler (para, çikolata) sonra içsel güdüler (başarı hazzı, özgüven) kullanılır.

Olumlu pekiştirme : Hoşa giden uyarıcının ortama verilmesi.

Olumsuz pekiştirme : Hoşa gitmeyen uyarıcının (olumsuz pekiştirecin) ortamdan çekilmesi.

1. tip ceza : Hoşa gitmeyen uyarıcının (olumsuz pekiştirecin) ortama verilmesi.

2. tip ceza : Hoşa giden uyarıcının ortamdan çekilmesi.

PEKİŞTİRME TARİFELERİ

Sürekli pekiştirme : Öğrenilecek konu yeni ve karmaşık ise.

Zaman aralıklı pekiştirme :

- 1- Sabit zaman aralıklı : 3 günde bir harçlık vermek.
- 2- Değişken zaman aralıklı : Bazen 3 gün sonra bazen 5 gün sonra bazen 2 gün sonra harçlık vermek.

Oranlı pekiştirme :

- 1- Sabit oranlı : 3 problem çözene artı verme.
- 2- Değişken oranlı : Bazen 3 problem çözene bazen 5 problem çözene artı verme. (En etkili pekiştirme)

Premack İlkesi : Odanı toplarsan bilgisayar oynayabilirsin.

Simgesel (Sembolik) ödülle pekiştirme : Genelde öğrenme güçlüğü çekenlerde ya da zihinsel özürülerin eğitiminde kullanılır. On problem çözene (on yıldız alana) not, puan, fiş, boncuk, yıldız, para,

Pekiştirme – Karşı pekiştirme : Çocuğa “yapma” diye tepki gösterirseniz, bu davranışını pekiştirecektir.

Etki düzeyleri bakımından pekiştirme tarifeleri :

Sürekli < Sabit aralıklı < Sabit oranlı < Değişken aralıklı < Değişken oranlı

Davranışçı Kuramın Temel Kavramları

Kademeli Yaklaştırma (Biçimlendirme – Şekillendirme) : Güvercin butonun olduğu köşeye gelince butona basılır yiyecek verilir, butona gagasını uzattığında butona basılır ve yiyecek verilir, butona bastığında yiyeceği alır ve bundan böyle acıkınca butona basar.

Sistematik Duyarsızlaştırma : Biçimlendirmenin klasik koşullanmada kullanılmış halidir. Köpekten korkan çocuğa önce içinde köpek olan çizgi film, sonra köpek resimleri gösterilir. Ardından sevimli bir köpek karşılaştırılır.

Zincirleme : Aşamalı işlerin öğretiminde kullanılır. Her safhadan sonra davranış pekiştirilir.Çay demleme.

Batıl İnanç : Kırmızı gömlekle girdiği sınavı geçen öğrencinin bunu gömleğe bağlaması.

Not: Her sınava bu gömlekle girmesi edimsel koşullanma.

Olumlu transfer : Bisiklete binenin motosiklete kolay alışması.

Olumsuz transfer : İki parmak daktilo kullanan birisinin 10 parmak bilgisayar kullanmaya çalışması

Gizil (örtük) Öğrenme : (Gestalt) Farkında olmadan bir müziğin sözlerini ezberleme.

Zamanlama : Pekiştirecin davranışın hemen ardından verilmesi.

Genelleme : Çocuğun gördüğü her bastonluyu dedesi sanması.

Ayırt etme : Çocuğun bastonlu yaşlılar arasından dedesinin hangisi olduğunu bilmesi.

Kendini Gerçekleştiren Kehanet : “Anlamıyorum, nasıl olsa bu dersten kalacağım” diye ders çalışmayan birinin gerçekte o dersten kalması.

Davranışçı Yaklaşımın Öğretime Uyarlanması

Programlı Öğretim (Skinner)

- 1- Pekiştirilen davranışlar öğrenilir. Ancak sınıf ortamında öğretim grupla yapıldığından pekiştireçler yeterince kullanılamaz.
- 2- Programlı öğretim öğrencilerin kendi hızlarıyla ve bireysel olarak öğrenmelerini sağlayan ve belirli materyallerle yapılan bir uygulamadır.

Temel İlkeleri

- a. Küçük adımlar ilkesi : Bilgi küçük birimlere bölünür, basitten karmaşığa doğru ve ön koşul ilkelerine göre sıralanır.
- b. Etkin katılım ilkesi : Her bilgi biriminden sonra öğrenilen davranışın gösterilmesi beklenir. Bunun için soru sorulur ve alıştırmalar kullanılır.
- c. Başarı ilkesi : Doğru davranışların pekiştirilmesi gerekir. Bunun içinde soruların doğru cevaplanması gerekir.
- d. Anında düzeltme ilkesi : Yapılan davranış sonunda anında dönüt verilir. (Doğru ise pekiştireç)
- e. Bireysel hız ilkesi : Bireysel farklılıklardan dolayı her öğrenci kendi hızıyla öğrenir.
- f. Programlı öğretimde Kademeli yaklaştırma (Alışkanlıkların ve bilgilerin kazanılması), Sistematik duyarsızlaştırma (Korkuların yok edilmesi), Zincirleme yöntemleri kullanılır.

BİLİŞSEL AĞIRLIKLIL DAVRANIŞÇI KURAMLAR

İşaret - Yer (Beklenti) Öğrenme (Tolman)

Öğrenme, çevreyi keşfetme sürecidir.

Organizma araştırarak bazı olayların, belirli başka olaylara yol açtığını veya bir işaretin organizmayı, diğer bir işarete götürdüğünü keşfeder ve organizma bu şekilde amacına ulaşır.

Öğrenmeyi U – T ilişkisinden ziyade U – U ilişkisi olarak ele alır.

24 : 00 (uyarıcı) olduğunda uykumuzun (uyarıcı) gelmesi gibi.

Davranışçı öğrenme kuramı ile gestalt öğrenme kuramını birleştirmiştir.

Öğrenci öğrenme sürecinde amaçlı, niyetli ve planlı olarak öğrenmeye katılır.

Tolman öğrenmeye ilişkin örtük ve işaret (yer) öğrenme kavramlarını geliştirmiştir.

Örtük (gizil) öğrenme : Bilinçsiz edinilen öğrenmelerdir.

Yer (işaret) öğrenme : Organizma amacına ulaşmak için çevre hakkında bilgi edinir. Amacına ulaşmak için ipuçlarını ve ihtiyaç kaynaklarını kullanarak öğrenir.

Sosyal (Modelden – Gözlem Yoluyla – Taklit Ederek) Öğrenme (Bandura)

Bireyin davranışları sadece pekiştirme yoluyla biçimlendirilerek ya da zincirleme yoluyla değil, bilişsel, davranışsal ve çevre faktörlerinin karşılıklı etkileşimiyle oluşur.

Sosyal öğrenmenin temel kavramları öz yeterlilik ve öz düzenlemedir.

Sosyal Öğrenme Sürecinin Aşamaları:

Dikkat : Statüsü ve çekiciliği yüksek modellere dikkat edilir.

Hatırlama : Gözlenen bilgi ve davranış sembolleştirilerek bellekte saklanır.

Uygulama : Davranış benzeyinceye kadar uygulama yapılır.

Güdüleme ve Pekiştirme : Pekiştirilen davranış devam ederken cezalandırılan davranış söner.

Öz yeterlilik : İnsanın karşılaşılabileceği problem durumu ve ne derece çözüm getirebileceğine ilişkin kendine olan inancı. Kapasitesinin farkında olma.

Öz düzenleme : İnsanın kendi davranışlarını etkilemesi, kontrol etmesi ve yönlendirmesidir. Dışsal pekiştireçten çok içsel pekiştireç önemlidir. Tam öğrenme ve işbirlikçi öğrenme yöntemleri kullanılarak öz yeterlilik ve öz düzenleme geliştirilir.

Sosyal Öğrenme Kuramının Temel Kavramları

Dolaylı pekiştireç : Sınıfta ödüllendirilen bir öğrenci davranışı diğerlerini de yüreklendirecektir.

Dolaylı duygusallık : Annesinin fâreden korkup koltuğa çıktığını gören çocuk aynı davranışı sergiler.

Dolaylı ceza : Trafik kazası yapan birini gören sürücünün hız yapmaması.

Sosyal Öğrenme Kuramının Öğretim İlkeleri

Birey çocukken anne-babayı, okul yıllarında öğretmenini, ergenlik yıllarında sanatçı ya da sporcuları model alır.

Modelin davranışları olumlu sonuçlar veriyorsa davranış birey tarafından taklit edilir.

Davranışçı Kuramın Eğitim Ortamında Kullanılması (Öğretim İlkeleri)

Öğretim hedef (davranış) belirlenerek yapılmalıdır. Öğretimin sonunda da hedef davranışlara ne kadar ulaşıldığı ölçülmeli ve değerlendirilmelidir.

Öğretimde pekiştirme, tekrar, yaparak-yaşayarak öğrenme, güdülenme önemlidir.

Öğrenci aktiftir.

Ceza yerine olumsuz pekiştireç kullanılmalıdır.

Davranışçı kuramın geliştirdiği öğretim modeli programlı öğretimdir.

Geribildirim etkisinin en yüksek olduğu durum, öğrencinin kendine güveninin yüksek, verdiği cevabın yanlış olduğu durumlardır.

Davranışçı Yaklaşımlar

U-T bağı

Davranış öğrenilir.

Dış pekiştireç

Öğrenci aktiftir.

Laboratuvar ortamında deneyler yapılmıştır.

Bilişsel Yaklaşımlar

Zihinsel ve içsel süreçler

Bilgi öğrenilir.

İç pekiştireç

Öğrenci aktiftir.

Doğal çevre çalışma alanıdır.

Öğrenme Kuramları ve Öğretim Modelleri (Öğretim Stratejileri)

Davranışçı Kuramlar

-Programlı Öğretim

Bilişsel Kuramlar

- Buluş yoluyla öğrenme (Bruner)
- Sunuş yoluyla öğrenme (Asubel)
- Tam öğrenme (Bloom)
- Çoklu zekâ kuramı (Gardner)
- Araştırma ve inceleme yoluyla öğrenme (Problem çözme J. Dewey)
- İşbirliğine dayalı öğrenme (Vgotsky)
- Temel öğrenme (Glaser)

Bilişsel (Kognitif) Öğrenme Kuramları

Öğrenme doğrudan gözlenemeyen zihinsel bir süreçtir.

Öğrenmede sonuçtan (gözlenen davranıştan) ziyade süreç üzerinde durulur.

Öğrenme bireyin çevresinde olup bitene anlam verme sürecidir.

Öğrenmede içsel süreçler (algılama, kavrama, düşünme, akıl yürütme, problem çözme) ile ilgilenir.

Gestalt Yaklaşımı

İnsanlar gördüklerini bir bütün olarak algılar ve bütün parçalardan farklıdır. Parçalar bütün hakkında fikir vermez.

Pragnaz (Denge) Yasası : İnsanlar nesneleri bazı örgütleyici eğilimlere göre algılar.

Yakınlık ve Benzerlik : Birbirine yakın ve benzer uyarıcılar birlikte algılanır.

Tamamlama : Algıda eksik olduğunu düşündüğümüz parçaları bütünleştirerek algılarız.

Devamlılık : Aynı yönde giden çizgiler, parçalar devamlı (birbiri ile ilişkili olarak) algılanır.

Basitlik : Basit parçalar daha kolay algılanır.

Zemin Figür İlişkisi : Sınıf zemin, öğretmen sesi şekil (figür) dir.

Algısal Değişmezlik : Gemi ilerden küçük gibi görünse de biz onu gerçek boyutları ile algılarız.

Algıda Seçicilik : Birey birçok uyarıcıdan ilgisini çekenleri algılar.

→ Algılanan uyarıcıların belirlenmesindeki etkenler :

1- Algılanan Uyarı ile İlgili Özellikler : Uyarıcının değişkenliği, tekrarlanması, büyüklüğü, şiddeti, zıtlığı

2- Algılayan Bireyle İlgili Etkenler : Beklentiler, ilgiler, inançlar.

Gestalt Yaklaşımında Öğrenme İlkeleri

Gestalt yaklaşımının kullandığı teknikler; kavrayarak öğrenme, içgörüselle problem çözme, üretici düşünme teknikleridir.

Beyin uyarıları anlamlandırmakta, basitleştirmekte, organize etmekte ve tamamlamaktadır.

Öğrenilenler değişik durumlara transfer edilebilmektedir.

İçgörüselle (üretici) düşünme (Kohler)

Ezber yerine problemin doğasını ve temel yapısını anlamayı, öğeleri arasındaki ilişkileri keşfetmeyi ve çözüm üretmeyi sağlayarak edinilen kazanımlardır.

Gestalt Kuramının Öğrenme Türleri :

1- **İçgörüselle (kavrayarak – sezi yoluyla) öğrenme :** Çözüme aniden ulaşılır. Deneme-yanılma nemli bir etkidir. Zekâ seviyesi yüksek olanlar daha etkili kullanır. Problem çözmede deneyimin yeri büyüktür

İçgörüselle öğrenmenin temel oluşumları :

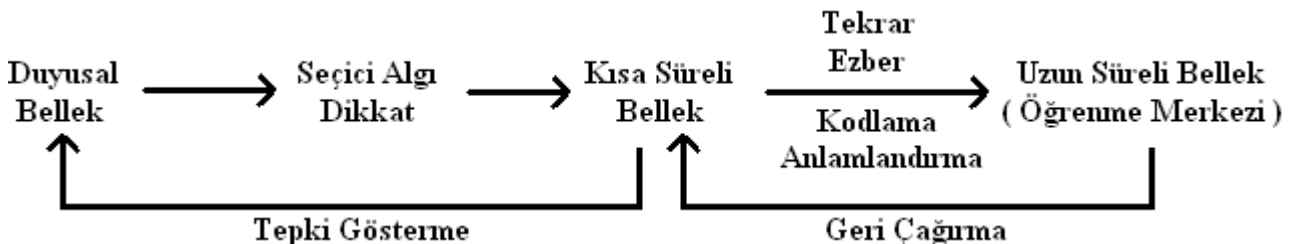
- Tekrar etme : Pratik yapma
- Güdüleme : Ödül içseldir.
- Anlama : Ezber yapmadan ilişkileri öğrenme
- Transfer : Bilgiyi yeni olaylar üzerinde kullanma.
- Unutma : İpucu yetersizdir ya da bilgi değişikliğe uğramıştır.

2- Gizil (örtük) Öğrenme :

- Bilişsel Harita : Yer, adres öğrenme.
- Bilişsel Senaryo : Yolculuk, ibadet vb. esnasında yapılan davranışların öğrenilmiş belli sırası vardır.

Bilgiyi İşleme Kuramı :

İnsan beyni bilgisayarın işletim sistemine benzetilmiştir.



→ Duyusal Kayıt : Kapasitesi sınırsızdır. Bilgiler 1-4 sn arası kalıcıdır.

→ Kısa Süreli Bellek :

Düşünen çalışan bellektir.

Kapasitesi sınırlıdır.

Yeni bilgiler ile uzun süreli bellekteki eski bilgiler karşılaştırılır.

Bilgiler 5-7-9'luk birimler halinde 25 sn kadar kalıcıdır.

Bilgi kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe örgütlenme, anlamlandırma, tekrar ve kodlama yapılarak kaydedilir.

Gerektiğinde uzun süreli bellekten bilgi çağırılır.

Kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe 10 sn.de geçer.

Kısa süreli bellekte bilgiler işitsel ve görsel olarak depolanır. Özellikle işitsel depolama daha baskındır.

→ **Uzun Süreli Bellek :**

Kapasitesi sınırsızdır.

Bilgiler şemalar halinde sürekli burada saklanır.

İyi örgütlenmiş bilgi uzun sürelidir.

3 bölümden oluşur.

a. **Anlamsal (Semantik) Bellek :** Bilgiler anlamlı olarak kalır. Konu alanları, kavramlar, genellemeler, kurallar ve okul öğrenmelerini depolar.

b. **Anısal (Epizotik) Bellek :** Hatıralar depolanır.

c. **İşlemsel Bellek :** Kurallarına uyarak dilekçe yazma, lokantada yemek siparişini nasıl yapacağımız hakkındaki sıralı bilgilerin depolandığı yer.

Algılama : Duyusal bilginin (uyarıcının) anlamlandırılması ve yorumlanması sürecidir. Bireyin beklentilerinden etkilenir.

Bilgiyi Kısa Süreli Bellekten Uzun Süreli Belleğe Kaydetme Yolları (Öğrenme Stratejileri)

1- **Tekrar**

2- **Anlamlandırma :** Yeni bilgi eski bilgi ile ilişkilendirilir.

3- **Örgütlenme :** Alışverişte alacaklarımızı meyveler, sebzeler ve temizlik malzemeleri olarak gruplama. Telefon numarasını 226.56.73 şeklinde ezberleme.

Tablo, matris, kavram haritası, şemalar kullanarak bilgi örgütlenir.

Bilişsel öğrenme ürünleri sözel bilgiler, kavram öğrenme, ilke öğrenme ve problem çözme öğrenme olarak basitten karmaşığa doğru gelişen bir süreç izler.

1- **Sözel Bilgileri Öğrenme :** Çabuk unutulur.

2- **Kavram Öğrenme :** İlkeleri :

- Somuttan soyuta
- Bilinenden bilinmeye
- Basitten karmaşığa
- Örnek – zıt örnek

3- **İlke (kural) Öğrenme :**

- Problem belirleme
- Hipotez kurma
- Hipotez test edilir.
- İlkeye ulaşılır.
- Örnekler çoğaltılır ve pekiştireç verilir.

4- **Problem Çözme Öğrenme (J.Dewey) :** Bilişsel öğrenmenin en üst düzeyidir.

→ **Problem çözme yaklaşımının aşamaları:**

- Problemin hissedilmesi (Farkına Varma)
- Problemi tanımlama ve bilgi toplama
- Çözüm yolları üretme (Hipotez geliştirme)
- Çözüm önerilerini test etme
- Uygulama üzerinde çalışma
- Sonuca ulaşma ve problemi çözme

Problem Çözme Yöntemine İlişkin Çeşitli Yaklaşımlar

a. **Deneme – Yanılma Yoluyla Problem Çözme (Thorndike)**

Sonuca götüren davranış pekiştirilir, diğerleri söner. Ön bilgilerin eksik olduğu durumlarda kullanılır.

b. **Kavram Yoluyla Problem çözme (Kohler)**

c. **Hazır Modeller Yoluyla Problem Çözme**

Daha önceki çözüm yollarından hareketle yeni problem çözülür.

Bilişsel Öğrenme Kuramlarının Öğretim İlkeleri :

Yeni öğrenilenler önceki öğrenilenlerin üzerine eklenir.

Öğrenme çevrede olup bitenlere anlam verme sürecidir.

Öğrenme sürecinde, uygulama olanağı da sağlanmalıdır.

Öğretmen öğrencilerin potansiyelini sonuna kadar kullanmada onlara rehberlik yapan bir kılavuzdur. Öğrenmede öğretmen ve öğrencilerin karşılıklı etkileşimi gerekir.

Gagne; bilgi işlem kuramına göre öğrenme sürecini öğretim sürecine uyarlamıştır.

HÜMANİST (DUYUSAL-İNSANCIL) ÖĞRENME KURAMLARI (Maslow-Rogers-Kholberg)

İnsanı merkeze alan (öğrenci biriciktir) bir anlayıştır. İnsancıl yaklaşım benlik kavramını, kendini gerçekleştirme ve fenomenolojik (içebakış) kavramlarını içerir.

Benlik Kavramı (Bilinci) (Rogers)

Kendimizle ilgili bütün düşüncelerin, algılamaların, duyguların ve değerlendirmelerin tümüdür.

Bireyin gerçek benliği özben, ideal benliği ise benlik tasarımıdır.

Ayna teorisi : Birey kendini başkaları nasıl görürse öyle algılar.

Güvenli sınıf ortamının nitelikleri saygı, empati ve dürüstlüktür.

Beyin Temelli (Nöro-fizyolojik) Öğrenme Kuramları (Hebb)

Öğrenmeyi insan beynindeki hücreler (nöronlar) arasındaki sinaps bağlarına göre açıklayan ve öğrenme sürecini beyin temelli olarak ele alır.

Beyin Temelli Öğretimin İlkeleri :

İnsan beyni anda birçok işlevi yerine getirebilir.

Beyin, kendisine ulaşan her türlü veriye anlam yükler.

Öğrenmede duygular önemlidir.

Öğrenmede beyin sol bölümü (matematiksel, mantıksal, analitik, sözel özellikler), sağ bölümü ise (hayalci, sezgisel görsel özellikler) bir bütün olarak çalışır.

Bazen amaçladığımız konuların haricinde amaçlamadığımız konuları da öğreniriz.

Beyin Temelli Öğrenme Kuramı ve Eğitim İlişkisi

Hebb'e göre beyin, davranışçıların savunduğu gibi karmaşık bir telefon santraline benzemez. Uyarıcıya otomatik tepki verilmez.

Beynin kendine özgü uyarıcıları alma, analiz etme, eskilerle karşılaştırma, anlamlandırma ve gerekli tepkiyi yeniden örgütleme, gelecekte kullanmak üzere bilgiyi saklama gibi işlevleri vardır.

Beyin kalıtımla değil sonradan kazanılan yaşantılarla bu işlevleri yerine getirir.

Araştırma sonuçlarına göre çocuktaki yaşantısal sınırlılıkların bireyin bilişsel ve algısal gelişimini geri bıraktığı belirlenmiştir.

Uyarıcı zenginliği önemlidir.

Anne-baba ve öğretmenler uyarıcı bakımından zengin çevrede çocuğun objelerle, olaylarla birbiriyle ilişkili bir şekilde ve sıkça karşılaşmasına, alıştırmaya ve denemeler yapmasına, kısaca doğrudan yaşantı kazanmasına fırsatlar vermelidirler.

Gestalt yaklaşımındaki tüm ilkelerden yararlanır.

→ 3 bellek vardır.

1- Duyusal bellek

2- Kısa süreli bellek

3- Uzun süreli bellek

Akıl Yürütme (Beyin Temelli) Öğrenme

Öğrenmenin en sağlam, en güvenilir ve en yüksek basamağıdır.

Öğrenci bilgi edinirken şüpheci konumdadır.

Akıl yürütmenin bilimsel çalışma yolları tümevarım ve tümdengelim'dir.

Öğrenme Kuramları ve Davranış (Hedef) Alanları

Bilişsel Davranışlar – Bilişsel öğrenme yaklaşımıyla,

Duyusal Davranışlar – Klasik Koşullanmayla,

Psiko-motor Davranışlar – Edimsel Koşullanmayla öğrenilir.

İleriye Destekleme : Önceki bilgiler sonraki bilgileri öğrenmeyi kolaylaştırır ve hızlandırır.

Toplama çıkarma bilen öğrencinin çarpma ve bölmeyi kolay öğrenmesi.

Geriye Destekleme : Öğrenilen bilgiler önceki bilgilerin daha etkili kullanılmasını sağlar.

Çarpma ve bölmeyi öğrenen öğrenci toplama ve çıkarmayı öncekine kıyasla daha etkili kullanır.

PROGRAM GELİŞTİRME

Program : Hedeflere ulaşmak için yapılan etkinliklerin düzenlendiği süreç.

Program Cesiitleri

Eğitim Programı : Eğitimin hedeflerine ulaşmak için yapılacak etkinliklerin programlanmasıdır.

Öğretim Programı : Bir derste öğrencilerin ulaşacağı hedefleri, hedeflerin kapsadığı davranışları, davranışları kazandırmak üzere düzenlenecek eğitim durumlarını ve davranışların ne derece kazanıldığını ortaya koyabilecek sınav durumlarını kapsayan gelişmeye açık ve çok yönlü etkileşim içinde olan öğeler bütünüdür.

→ Öğretim programının kapsamı gereken 3 temel öge vardır.
- Hedefler - Eğitim Durumları - Değerlendirme

Müfredat : Bir dersin yalnızca ünitelerinin ve konularının belirlendiği listedir.

Ders Programı (planı) : Bir ders içerisindeki hedeflerin öğrencilere nasıl kazandırılacağına ilişkin etkinliklerin düzenlendiği planlardır.

Örtük Program : Ders dışı etkinlikleri de içeren programdır. (müze, huzurevi vb. yerlere ziyaretler)

Eğitim – Öğretim Programının Başlıca Faydaları

- Eğitimde verimliliği artırır.
- Aynı kademelerde tüm okullarda yapılan öğretim birbirine benzer
- Öğretmenlere rehberlik yapar.

Eğitim – Öğretim Sürecinin Aşamaları

1- Hedef Davranış	2 - İçerik (Kapsam)	3 - Eğitim Durumları	4 – Sınav Durumları
- Uzak Hedefler	- Üniteler	- Öğretim Stratejileri	- Ölçme ve Değ.
- Özel Hedefler	- Konular	- Yöntem ve Teknikler	
- Davranışsal Hedefler		- Araç – Gereç	
		- Zaman – Süre	
		- İpucu – Öğrenci Katılımı	

Eğitim – Öğretim Programının Özellikleri

- 1- Görevsel (İşlevsel) olmalıdır : Bilgi bireyin işine yaramalıdır. (Yaşama dönüklük)
- 2- Çerçeve Program Özelliği : Öğrenme – öğretme özelliklerinin konular, üniteler ve genel başlıklar şeklinde belirlenmesi.
- 3- Esnek olmalıdır : Öğretmen görev yaptığı yörenin özelliklerine göre düzenleme yapabilmelidir.
- 4- Değişmez ve Genel Olma Özelliği : Belli konular değiştirilemez. (10 Kasım vb.)

PROGRAM GELİŞTİRME

Öğretim programının tüm öğelerini (hedef davranış, içerik, eğitim durumları, değerlendirme) daha etkili ve yeterli hale getirme sürecidir.

Program Geliştirmenin Temelleri

1- Tarihi Temeller

- Geçmişte program ile ilgili yapılan çalışmalar ve deneyimler
- Geçmişteki olumlu – olumsuz (hata) uygulamalar
- Program geliştirmenin tarihi gelişimi ve yaklaşımlar

2- Toplumsal (sosyal) Temeller

- Program geliştirmede toplumun temel değerleri, yapısı, kültürün etkisi
- Toplumun gereksinimlerinin karşılanması
- Toplumsallaşma araçları ve eğitim ilişkisi
- Toplumsal değişmelerin ve yeniliklerin takibi

3- Felsefi Temeller

- Her eğitim programının dayandığı bir felsefe olmalıdır

- Eğitim felsefesi eğitimin hedeflerini sorgular ve tutarlılığını sağlar. Eğitime ilişkin bütün uygulamaları ele alır ve öğretmenlere yol gösterir.
- Geçmişteki ve günümüzdeki uygulamaları karşılaştırır ve geleceğe ilişkin tahminler yapar.

4- Ekonomik Temeller

- Ekonomik kalkınma ve gelişmenin sağlanması
- Nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, işgücü-istihdam dengesinin sağlanması
- Bütçe kaynaklarının eğitime ayılması

5- Psikolojik Temeller

- Program geliştirme sürecinde eğitim psikolojisinin bulgularından ve öğrenme kuramlarının etkilerinden yararlanılması

6- Bireysel Temeller

- Öğretim programının en önemli temeli, bireysel temeldir.
- Program geliştirmede öğrencinin ilgi, yetenek, öğrenme stilleri ile gereksinimlerinin etkisi önemlidir.
- Öğrencinin gelişimsel özelliklerinin programa yön vermesi

7- Konu alanı Temeli

- Disiplin alanlarının konulara ve ünitelere göre düzenlenmesidir.

Program Geliştirme Sürecini Etkileyen Eğitim Felsefesi Akımları

→ Öğretmen ve Konu Merkezli Olanlar

Daimicilik

- Akıllı bireyler, üstün zekâlılar, elit ve seçkin kişiler iyi eğitilmelidir.
- Bilgi değişmez ve insan bu değişmez bilgilere göre yetiştirilmelidir.
- Öğretmen öğrencinin düşünmesine yardımcı olur. (Sokratik yöntem kullanılır.)
- Eğitim sağlam karakterli ve doğru insanlar yetiştirmelidir.
- Eğitim; çocuğu hayata hazırlar, evrensel ve entelektüel olmalıdır.
- Evrensel nitelikli (edebi, tarihi, felsefi vb.) kitaplar okutulmalıdır.
- Eğitim programındaki odak noktaları; klasik konular, edebi çözümlemeler, sabit program.
- Dayandığı felsefi temel Realizm'dir.

Esasıcılık

- Öğrencilerin zihinsel gelişimi sağlanmalıdır. (yetenekli kişileri eğitmek)
- Geleneksel öğretim yöntemleri (soyut düşünme ve ezber) kullanılır.
- Öğretim sıkı tutulmalı ve eğitim bir süreçtir.
- Öğretmede sıkı çalışma ve zorlama esastır.
- Öğretmen merkezlidir. (Öğretmen alanında uzmandır)
- Eğitim sürecinin özünü konuların özümlemesi oluşturur. (Konu alanı ön planda)
- Öğrenilecek konu alanları vardır ve öğrenci bunları öğrenmek zorundadır.
- Eğitim programındaki odak noktaları; temel beceriler (3R=Okuma,yazma,sayma) ve temel konular (Anadil, fen, tarih)
- Dayandığı felsefi temeller Realizm ve İdealizm'dir.

→ Öğrenci Merkezli Olanlar

İlerlemecilik

- Üst düzey zihinsel beceriler (uygulama, değerlendirme, problem çözme) geliştirilir.
- Eğitim (okul) yaşamla iç içe olmalıdır.
- Bilgi değişir, eğitim sürekli değişme ve gelişme içinde olmalıdır. (reformcu anlayış)
- Demokratik eğitim ortamı geliştirilir.
- Öğrenciler yarıştırmamalı, işbirliğine özendirilmelidirler. (sosyal yaşam geliştirilir.)
- Öğretmenler problem çözme ve bilimsel araştırmalarda yol göstericidir.
- Eğitim programındaki odak noktaları; hümanistik eğitim, radikal eğitim reformu
- Dayandığı felsefi temeller Pragmatizm (yararcılık) dir.

Yeniden Kurmacılık (J. Dewey)

- İlerlemecilik akımının devamı niteliğindedir.

- Eğitimin hedefi (amacı) toplumda gerçek demokrasiyi sağlamak ve toplumu bu yönde yeniden düzenlemektir. Toplumu yeniden yapılandırmak ve geliştirmek, değişim ve sosyal reform için eğitimi kullanmaktır.
- Öğretmen değişim ve reformun temsilcisidir. Öğrencilerin problemleri fark etmelerine yardımcı olur.
- Demokratik eğitim ilkelerini uygulamak için en dinamik kurum okuldur.
- Eğitim programındaki odak noktası; eğitimde fırsat eşitliğinin yeniden kavramsallaşması.
- Dayandığı felsefi temel Pragmatizm (yararcılık) dir.

Eğitim Programı Tasarımı

Bir programın hangi öğelerden oluşacağını ve bu öğelerden hangisine ağırlık verileceğini ortaya koyan süreçtir. Genelde içerik öğesine ağırlık verilir.

PROGRAM GELİŞTİRME YAKLAŞIMLARI

1- Konu Alanı Merkezli Yaklaşım

- Evrensel değerleri ve doğruları kapsayan konular uzmanlar tarafından belirlenerek öğrencinin yaş, sınıf ve gelişim özelliklerine göre düzenlenir.
- Öğrenme konuları sınıfların seviyesine göre hiyerarşik bir sıralamayla üniteler ve konular şeklinde bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru düzenlenir.
- Öğrencilerin ilgi, yetenek ve hazırbulunuşlukları dikkate alınır.
- Temel kaynak kitaptır. Öğretim sunuş yoluyla yapılır.
- Dersler ve konular birbirinden bağımsızdır. (matematik, fizik, edebiyat gibi dersler bağımsızdır)
- İdealist felsefeye dayanır.
- Ülkemizde en yaygın kullanılan yaklaşımdır.

a. Konu Tasarımı

Aklın kullanılması ve işletilmesine bağlı olarak konular düzenlenir. Akıl bilgiyi üretir ve kullanır.

b. Disiplin Tasarımı

Akademik disiplinler programa yön verir. Konuların belli alanlarda düzenlenmesi, ne şekilde verileceği ve bilgilerin nasıl kullanılacağı önemlidir.

c. Geniş Alan Yaklaşımı

Benzer özellik taşıyan bilgi, beceri ve duyguları kapsayan konular ve alanlar bir araya getirilir. (Ayrı öğrenme disiplinleri yerine tek öğrenme disiplin anlayışı)

Tarih, coğrafya, vatandaşlık gibi derslerin sosyal bilgiler dersi adı altında birleştirmek.

d. Süreç Tasarımı

Tüm konular için ortak bir öğrenme yolu belirlenir. Düşünme stratejileri, problem çözme, karar verme süreçleri kullanılır. Özellikle eleştirici düşünme önemlidir.

2- Öğrenen (öğrenci) Merkezli (etkinlik merkezli) Yaklaşım

- İçerik ve öğrenme yaşantıları ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına göre belirlenir. (öğrenci merkezli)
- Program esnektir. Önceden yapılandırılmamıştır.

3- Sorun Merkezli Yaklaşım

- Yaşam şartları ve toplumsal sorunlar üzerinde durulur.
- Programın düzenlenmesinde bireyin ve toplumun yaşamındaki problem durumları seçilir.
- Problem tanımlanarak problemin etkilediği tüm bireyler etkinliğe katılır.
- Sorun çözüldüğünde program uygulamadan kaldırılır.

a. Çekirdek

Toplumun sorunlarını derslerin birleştirilmesi ile çözmeye çalışır. Öğrenciye toplumsal sorunları çözme yeteneği kazandırılır.

b. Toplumsal Sorunlar ve Yeniden Kurmacılık

Toplumun sosyal, siyasal ve ekonomik gelişmeleri program düzenlemede önemlidir. Gelişmelere göre eğitim yeniden düzenlenmelidir.

c. Yaşam Şartları

Öğrenme, değişen yaşam şartlarına bireyin uyum yeteneğini geliştirmesidir.

4- Korelasyon Desen (İlişki Merkezli) (Disiplinler Arası)Yaklaşım

- Toplu öğretim modeline (bir ders ya da etkinlik merkezde, diğer ders ve etkinliklerde buna paralel olarak düzenlenir.) uygulanır.

- Milli Eğitim Bakanlığı Temsilcileri
- Program Geliştirme Alan Uzmanı (üniversite)
- Öğretmen örgütlerinin temsilcileri
- Konu alanı uzmanları ve temsilcileri (okul ve üniversiteden alan öğretmenleri, kamu kurum temsilcisi, işçi-işveren temsilcisi, meslek odası ve birliği temsilcisi)
- Veli temsilcileri (Okul-Aile Birliği, Okul Koruma Derneği ve veli temsilcisi)

- Öğrenci temsilcisi

Görevleri:

- Hangi alanlarda program geliştirme çalışmalarının yapılacağına karar verilir.
- Ülkede başat olan eğitim felsefesinin bu programlara yansıtılmasını sağlar.
- Hazırlanan programları kabul ya da değiştirmede karar organıdır.
- Tüm program geliştirme çalışmalarında koordinasyonu sağlar.

2. Grup: Program Geliştirme Çalışma Grubu

Grup Üyeleri:

- Program geliştirme uzmanı
- Eğitimde ölçme ve değerlendirme uzmanı
- İlgili konu-alanı uzmanları (üniversite)
- İlgili konu-alanı öğretmenleri

Görevleri:

- Programın hazırlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi aşamalarında sürekli görev alır.

3. Grup: Program Danışma Üyeleri Grubu

Grup Üyeleri:

- Eğitim felsefecisi, eğitim psikoloğu, eğitim sosyoloğu, eğitim ekonomisti, eğitim denetçisi, eğitim teknolojü, okul yöneticisi ve iletişim uzmanı.

Görevi:

Program çalışma grubuna danışma yapacak uzmanlardan oluşur.

B- Program Geliştirme Çalışma Planı

Program geliştirme sürecinde hangi işlemlerin ne zaman ve ne kadar sürede gerçekleştirilebileceğini belirleyerek bir zaman takvimi hazırlanır.

1- İhtiyaç Saptama

Program geliştirme sürecine ihtiyaç saptama çalışmalarıyla başlanır. Toplu ve bireyin beklenti ve ihtiyaçları ile konu alanı ihtiyaçlarını araştırır.

2- Hedef Yazma

3- Davranışları Yazma

Hedefler gözlenebilir ya da ölçülebilir öğrenci tepkileri olarak ifade edilir.

4- İçerik Analizi Yapma

- Somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene
- Doğrusal programlama, sarmal programlama, modüler programlama, piramitsel programlama, çekirdek programlama, proje merkezli programlama

5- Belirtke Tablosu

Öğrenme konuları ve hedef alanları arasındaki ilişkiyi kurma çalışmalar

6- Eğitim Durumlarını Hazırlama

Öğretim stratejileri, yöntem – teknikler, zaman, süre, öğretim hizmetleri, araç- gereç

7- İzleme Testi ya da Performans Testi Hazırlama

Her ünite için öğrenme eksikliklerini belirlemek için sınama durumları oluşturma

8- Düzey Belirleme Testi Hazırlama

Birkaç ünite sonunda (ara sınav) ya da dönem sonunda (yılsonu sınavı) öğrenci öğrenme ve başarı düzeyini belirlemek için sınama durumları oluşturma.

9- Programı Deneme – Düzeltme ve Sonuçları Raporlaştırma

Programın pilot okullarda bir yıl süreyle uygulanması, uygulama sonuçlarına göre düzeltmelerin yapılması

10- Programı Uygulama

İhtiyaç Saptamada Kullanılan Başlıca Teknikler

Delphi Tekniği: Ortak (çoğunluğun) görüş ve düşünceleri belirlemek üzere bireylerden yazılı (mektup ya da açık uçlu sorulardan oluşan anket) olarak alınan raporların değerlendirilmesine dayalı bir tekniktir. Daha çok gelecekte nelerin, nasıl olabileceği üzerinde görüşlerin alınması amacını taşır. Bu süreçte öncelikle amaçlar belirlenir ve bunların gelecekteki durumları üzerinde çalışılır. Bireylerin bağımsız düşünmesini sağlar, ekonomiktir.

Progel (Dacum) Tekniği: Mesleklerin beceri profilleri (mesleki yeterlilik) ıkarılarak yeterlik alanları belirlenir ve iş analizi çalışmalarına dayanır.

Gözlem Tekniği: İhtiyaç konuları doğal ortamında uygun teknikle gözlenir ve rapor alıp değerlendirilir.

Meslek Analizi Tekniği: Meslek işlem basamaklarına göre analiz edilir ve gerekli davranış düzeyleri belirlenir.

Testler, - Görüşme, - Grup toplantıları, - Kaynak Tarama : Literatür Tarama, Rapor inceleme

İhtiyaç Analizi Yaklaşımları

Farklar Yaklaşımı: Okul ve eğitim ortamı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmalıdır. İhtiyaç öğrencide olması gereken bilgi-tutum beceri ile bireyin sahip olduğu bilgi-tutum beceri arasındaki farktır. Bu fark bireylere kazandırılması gereken özellikleri gösterir.

Demokratik Yaklaşım: Toplumun çoğunlukçu demokratik yapısına uygun olarak insan gruplarının beklentilerini karşılamaya dayanır. Bu yaklaşımın temeli insan ilişkileri ve halkla bütünleşmeye dayanır.

Analitik Yaklaşım: Gelecekte ulaşılmak istenilen düzey ile mevcut durum arasındaki farka göre gelecek için hedeflere ulaşılacak etkinlikleri belirlemeye dayanır. Bu yaklaşımda eleştirel düşünceye önem verilir.

Betimsel Yaklaşım: Bilgi-tutum ve becerinin varlığı ve yokluğu durumunda ortaya çıkacak ihtiyaç yaklaşımın temelini oluşturur. Öğrencilerin başarısız olmalarına neden olabilecek eksiklikler belirlenir ve giderilmeye çalışılır.

EĞİTİM – ÖĞRETİM PROGRAMININ DENENMESİ (UYGULANMASI)

Programın denenmesinde seçilecek okulların, öğretmenlerin ve öğrencilerin nitelikleri önemlidir. Öğrencilerin hazırbulunuşluğu uygun, öğretmenlerin deneyimli ve başarılı, okulların eğitim-öğretime son derece uygun koşullara sahip olması gerekmektedir.

Uygulamada yapılacak işlemeler:

1- Uygulamanın Planlanması

Denemenin yapılacağı yer ve zaman belirlenir, uygulamanın ön hazırlığı yapılır.

2- Uygulama Okullarının, Yöneticilerin, Öğretmen ve Öğrencilerin Belirlenmesi

- Tüm coğrafi bölgeleri uygun olarak temsil edecek okulların belirlenmesi
- Yerleşim bölgelerinin uygun temsilini sağlamak (şehir-ilçe-köy)
- Fiziki ve teknik olanaklara sahip okulların belirlenmesi
- Deneyimli yöneticilerin, öğretmenlerin belirlenmesi
- Uygun öğrencilerin belirlenmesi

3- Programın Tanıtımı

Denenecek programın ilgili birimlere ve kişiler tanıtımının yapılması

4- Programın Uygulanması ve Değerlendirilmesi

- Program uygulanır
- Değerlendirme alışmaları için bilgi toplanır (anket, görüşmeler, gözlemler ve test uygulama)
- Verilerin analizi ve değerlendirme yapılır.

PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Program değerlendirme, geliştirilmiş ve uygulanmış bir programın etkili ve başarılı olma düzeyini belirlemek için, eldeki veriler dâhilinde, çeşitli ölçütlerle karşılaştırılarak bir yargıya ulaşma sürecidir.

Program Değerlendirme alışmalarının Amaçları

- Programın hedeflerine ulaşma düzeyini belirleme
- Programın etkililiğini belirleme
- Programdaki aksaklıkların nelerden kaynaklandığını belirleme ve gerekli düzeltmeleri yapmak

PROGRAM DEĞERLENDİRME YAKLAşIMLARI

- **Yetişek (program) Tasarısına Göre Yapılan Değerlendirme**
- **Başarıya Göre Yapılan Değerlendirme**
- **Öğrenmeye Göre Yapılan Değerlendirme**
- **Erişiye Göre Yapılan Değerlendirme:**
 - Öğretim sürecinin başında öğrencilerin konu ile ilgili hedef davranışlara sahip olma düzeyi (giriş davranışları) ile öğretim sürecinin sonunda sahip oldukları hedef davranış düzeyi arasındaki fark erişiye gösterir.
 - Programın hedeflerinin gerçekleştirilip gerçekleştirilemediği belirlenir.

- **Ürüne Göre Yapılan Değerlendirme:** En kapsamlı değerlendirme yaklaşımıdır. Öğrencinin öğrenme sürecinde ortaya koyduğu ürüne (proje, maket, ödev, performans) ve sahip olduğu hedef-davranış düzeyine göre değerlendirme yapılır.
- **Metfessel – Michael Değerlendirme:** Değerlendirme çalışmalarının bütün taraflarının katılımının sağlanması ile hedeflerin kesinleştirilip uygulanabilir hale getirilmesidir.
- **Hedefe Dayalı Değerlendirme (Tyler):**
 - Ulaşılamayan hedeflere niçin ulaşamadığını belirlemek için hedef ve öğrenme yaşantıları incelenir.
 - Hedef hizmet ettiği gruba uygun mu?
 - Elde edilen bulgularla hedef ya değiştirilir ya da programdan çıkarılır.

ÖĞRETİMDE AMAÇ – HEDEF – DAVRANIŞ KAVRAMLARI

Amaç: Eğitim – öğretim süreci sonunda ulaşılması istenilen düzey ya da sonuçtur. (iyi insan)

Hedef: Öğretim faaliyetleri ile öğrenciye kazandırılacak özellikler ya da niteliklerdir. (iletişim becerilerine sahip olma, (kullanılan çeşitli ifadeler: bilgisi, becerisi, gücü, yeteneği, kavrayabilme, farkında olma vs.)

Davranış: Öğretim hedeflerinin gözlenebilir ve ölçülebilir öğrenci tepkileridir. (Dışlerini fırçalama)

Hedeflerin Davranışlara Dönüştürülme Nedenleri

- Ölçme ve Değerlendirmeyi Yapmak (Ölçmeye kılavuzluk yapmak):
- Eğitim Durumlarını Belirlemek (Öğretimi yönlendirmek): Uygulanacak öğretim stratejilerini belirleme
- Öğretim Programının Etkisini Artırmak:
- Standartlaşmayı Sağlamak: (Ülke genelinde)
- Öğrenciye Nasıl Öğreneceğine İlişkin Bilgiler Vermek

Hedef-Davranış Belirleme İlkeleri

- Öğrenci yaşantısına dönüklük
- Açık – seçiklik: Anlaşılır ifadeler kullanılmalı
- Genellik ve sınırlılık: kazandırılacak özelliklerin genel çerçevesi başka özellikler karıştırılmayacak şekilde belirlenmelidir
- Konu alanı ile ilişiklik: Hedefler ilgili oldukları konu alanını temsil edecek ve kapsayacak ilişkilendirmelere sahip olarak belirlenmelidir.

ÖĞRETİMİN HEDEFLERİNİN DİKEY VE YATAY BOYUTLARI

Dikey Boyut

- 1- Uzak Hedefler: Ülkenin politik felsefesi. İdeal insan tipi. Anayasa ve yasalarda belirtilmiştir.
- 2- Genel Hedefler: Milli eğitimin genel amaçları, farklı tür ve kademedeki okulların hedefleri
- 3- Özel Hedefler: Bir ders ya da konu düzeyinde öğrenciye kazandırılması gereken özelliklerdir.

Yatay boyutları içerir.

Yatay Boyut (Bloom Taksonomisi)

- 1- **Bilişsel (Kognitif) Hedefler:**
 - a. Bilme – Hatırlama
 - b. Kavrama
 - c. Uygulama
 - d. Analiz
 - e. Sentez
 - f. Değerlendirme
- 2- **Duyuşsal (Efektif) Hedefler:**
 - a. Alma
 - b. Tepkide Bulunma
 - c. Değer Verme
 - d. Örgütlenme
 - e. Kişilik Haline Getirme (Niteleme)
- 3- **Psiko-motor (Devinimsel) Hedefler:**
 - a. Uyarılma (Algılama)
 - b. Kılavuzluk Yapma
 - c. Beceri Haline Getirme
 - d. Örüntü (Duruma Uydurma)
 - e. Üretme

HEDEF ALANLARI VE ÖRNEKLER

Bilişsel (Kognitif) Hedef Alanları

Düzeyi	Göstergeleri	Örnekler
1- BİLME - HATIRLAMA - Kavram bilgisi - Olgu bilgisi - Araç – gereç bilgisi - Sıralama bilgisi - Sınıflama bilgisi - Yöntem bilgisi	- Hatırlama - Tanıma	- Vücudumuzu tanıyalım ünitesinde geçen kavram bilgisi - Maddenin çeşitlerini sınıflama - Türkçede yazım kuralları bilgisi - Türkiye'nin komşu ülkeleri bilgisi
2- KAVRAMA - Çevirme - Yorumlama - Öteleme	- Önem açıklama - Neden-sonuç açıklama - İlişki kurma - Ana fikri bulma - Özetleme - Çevirme - Yorumlama - Tahmin etme (yordama) - Başka forma çevirme	- Okuduğu parçanın ana fikrini çıkarabilme - Okuduğu bir parçaya başlık bulma - Bir metni yorumlayabilme, özetleyebilme - Benzerlik ve farklılıkları açıklayabilme - Verilen grafikten anlam çıkarabilme - Tarih dersinde haritayı okuyabilme - Bir kavrama örnek verebilme - Dil bilgisi kurallarını kavrayabilme
3- UYGULAMA Öğrenileni karşılaştığı ilk durumda uygulama	- Uygulayabilme - Gösterme - Deneme - Kullanma - Çizme	- İlişkilerinde demokratik ilkeleri kullanabilme - Verilen bir problemi formül kullanarak çözme - Kurallarına uygun cümleler yazma - Fen bilgisi dersinde deney yapabilme - Yön bulma bilgisini harita üzerinde kullanabilme
4- ANALİZ	- Öğelerine ayırma - İlişkileri belirleme - Şemalaştırma - İnceleme - Alt bölümlere ayırma	- Okuma parçasını bölümlere ayırabilme - Okuma parçasını, tarih, yer, zaman ve olay olarak inceleyebilme - Kimya dersinde maddelerin bileşenleri arasındaki ilişkiyi saptayabilme - Osmanlı devletini dönemlerine göre inceleyebilme
5- SENTEZ Özgün ve yeni bir ürün ortaya koyabilme	- Orijinallik - Özgün bütün oluşturma - Yapılandırma - Üretme - Öneride bulunma - Derleme	- Kurallarına uygun kompozisyon yazabilme - Özgün bir öykü, şiir yazabilme - Enflasyonu düşürebilmek için öneride bulunma
6- DEĞERLENDİRME Bir ürünün bir ölçütle karşılaştırma	- Yargıda bulunma - Karar verme - Değerlendirme - Takdir etme - Eleştirme - Karşılaştırma	- Atatürk ilkelerini evrensel olarak değerlendirebilme - Bir metnin eleştirisini yapabilme - Belli ölçütlere göre insanları ve davranışları değerlendirebilme

Duyuşsal (Efektif) Hedef Alanları

Düzeyi	Göstergeleri	Örnekler
1- ALMA	<ul style="list-style-type: none">- Farkında olma- Almaya açık olma- Seçici Dikkat	<ul style="list-style-type: none">- Derste dikkatini konuya yöneltme- Bir müzedeki eserlere dikkatle bakma- Öğretmenini dinlemeye isteklilik- İlgi alanına uygun kitabı seçmede dikkatli oluş
2- TEPKİDE BULUNMA	<ul style="list-style-type: none">- Uysallık- İstekli olma	<ul style="list-style-type: none">- Derste soru sormaya ve cevaplamaya istekli olma- Sınıf kurallarına uyma- Türkçe dersinde konu ile ilgili tartışmaya katılma- Tiyatro aktivitelerinde görev almaya hazıroluş
3- DEĞER VERME	<ul style="list-style-type: none">- Kabullenme- Adanma- Takdir etme	<ul style="list-style-type: none">- Bilimin rolünü takdir etme- Sınıf kurallarına uymaya önem verme- Ders araçlarını korumayı takdir ediş
4- ÖRGÜTLEME	<ul style="list-style-type: none">- Değeri kavramsallaştırma- Değerle örgütlenmişlik	<ul style="list-style-type: none">- Sınıf kurallarına uymada kararlılık- Bir bilim dergisine abone olma
5- KİŞİLİK HALİNE GETİRME	<ul style="list-style-type: none">- Nitelenmişlik- Oluş	<ul style="list-style-type: none">- Atatürkçü kişiliğe sahip oluş- Ülke ve milletin değerlerine sahip oluş- Yasalara saygı duymayı alışkanlık edinmiş

Devinimsel (Psiko-motor) Hedef Alanları

Düzeyi	Göstergeler	Örnekler
1- Uyarılma	<ul style="list-style-type: none">- Algılama- Bedensel hazır olma	<ul style="list-style-type: none">- İlk yardım becerilerini izleyebilme- Öğretmenin gösterdiği davranışı izleme
2- Kılavuzla Yapma	<ul style="list-style-type: none">- Kılavuzla yapma	<ul style="list-style-type: none">- İlk yardım becerilerini öğretmenin yardımıyla yapabilme- Bir makete öğreticinin yardımıyla iğne yapabilme
3- Beceri Haline Getirme	<ul style="list-style-type: none">- İstenilen nitelikte yapma- İstenilen sürede yapma	<ul style="list-style-type: none">- İlk yardım becerilerini yapabilme- Bir hastaya iğne yapabilme- Araba kullanabilme- Bir deneyi yapabilme
4- Örüntü	<ul style="list-style-type: none">- Adapte etme- Transfer etme	<ul style="list-style-type: none">- Farklı bir durumda önceki bilgilerini kullanabilme
5- Üretme	<ul style="list-style-type: none">- Üretme- Sentez	<ul style="list-style-type: none">- Özgün bir resim yapabilme- Baledede yeni bir teknik geliştirme- Yeni bir konuda deney yapma

HEDEF DAVRANIŞ YAZMADA FARKLI YAKLAŞIMLAR

Aşamalı Hedef Yazma Yaklaşımı: Bloom taksonomisi temel alınır.

Yeterliye Dayalı Amaç Yazma Yaklaşımı: Program sonunda öğrencilerin hangi standartta ne yapabileceğini belirtir. Ondalık 3 sayı verildiğinde (koşullar) sayıları sabit bir sayı ile çarparak sonucu yazabilme (davranış)

Modüler Amaç Yazma Yaklaşımı: Aşamalılık özelliği göstermeyen, bağımsız üniteler ya da modüller için kullanılır.

İÇERİK (KAPSAM – KONU ALANI)

Hedeflere ulaşabilmek için yapılması gereken konuların düzenlenmesi yapılır.

İçeriğin belirlenmesinde en önemli nokta hedef-davranışlarla içeriğin tutarlılığının sağlanmasıdır.

İçeriğin (Kapsamın) Düzenlenmesinde Kullanılan İlkeler

Basitten karmaşığa, somuttan soyuta, kolaydan zora, bütün-parça-bütün, bugünden geçmişe, yakından uzağa, bilinenden bilinmeye, genelden özele, anlamlılık, gerçekçilik, aktüalite (güncellik), hedeflerle tutarlılık

İçerik (Kapsam) Belirlemede Dikkat Edilecek Hususlar

- İçerik (konular) hedeflerle tutarlı olmalıdır. (Geçerlik)
- İçerik (konular) birbiriyle tutarlı olmalıdır. (Güvenirlik)
- Öğrenme ilkelerine uygun olmalıdır. (Öğrenebilirlik)
- Öğrenci ilgi, ihtiyaç ve düzeyine uygun olmalıdır.
- Önceki öğrenmelerle uyumlu ve onları tamamlayıcı olmalıdır.
- Kapsama ilkesine uygun olmalıdır. (Yeni bilgi önceki bilgilerle ilişkilendirilmeli)
- Tümdengelim ilkesine uygun olmalıdır.
- Önkoşul ilkesine dikkat edilmeli.(Gerekli ön öğrenmeler verilmeli, bilgiler anlamlı bütün oluşturmalıdır.)
- Aşamalılık ilkesine uygun olmalıdır. Önkoşul bilgiler önceden öğretilmiş olmalı, sonra öğrenilecekler önce öğretilenlere dayandırılmalıdır.
- Yaşama yakınlık (yaşama dönük, kullanılabilir olmalı)
- Kaynaşıklık: Öğrenme konularının ve etkinliklerinin birbiriyle tutarlı ve ilişkili olarak düzenlenmesidir.
 - Dikey Kaynaşıklık: Öğrenme konularının önkoşul öğrenmelere dayalı olarak basitten zora doğru ardışıklık ve aşamalılık özelliğine uygun olarak düzenlenmesidir.
 - Yatay Kaynaşıklık: Yaşantıların benzerliği ilkesine uygun olarak bir öğrenme konusunun farklı disiplinlerde ve hedef alanlarında kullanılmasıdır. Toplama işlemi matematik dersinin konusu olmasına rağmen fen bilgisi, coğrafya vs. derslerinde de kullanılır.

İçeriğin Düzenlenmesinde Kullanılan Stratejiler (Yaklaşımlar)

1- Doğrusal Programlama Yaklaşımı (Tyler) (Bruner’de savunmuştur)

Hayat bilgisi, fen bilgisi ve sosyal bilgiler gibi aşamalılık özelliği taşıyan dersler için kullanılır. Önce ön öğrenmeler yapılır. Sonra ayrıntıya inilir. Konular irdelenir.

2- Sarmal Programlama Yaklaşımı

Türkçe, yabancı dil, matematik gibi derslerin konularının yeri geldikçe tekrar tekrar işlenmesini esas alan yaklaşımdır. Her konu kendi içerisindeki ardışıklığa göre zamana (yıllara) ve sınıflara dağıtılır.

3- Modüler Programlama Yaklaşımı (Mesleki ve beceri eğitimi)

Öğrenme konuları üniteler şeklinde modüllere ayrılır. Üniteler aşamalı olup olmadığına bakılmadan anlamlı parçalara ayrılarak düzenlenir. Modüllerin birbiri ile ilişkili olması zorunlu değildir. Konuların sıralaması esnek, birbirine bağımlı değildir. Modül düzenlenirken doğrusal ya da sarmal gibi farklı yaklaşımlar kullanılabilir. (Beden eğitimi dersinde konuların atlamalar, koşu, futbol, voleybol şeklinde birbiri ile bağımsız olarak düzenlenmesidir.)

4- Piramitsel Yaklaşım: Öğretimin ilk yıllarında geniş alan konuları verilerek ileriki yıllarda giderek uzmanlaşmaya yönelik konu alanı daraltılır. Program esnek değildir. İçerik, ayrıntılı ve kesin olarak belirlenmiş konulardan oluşur. Öğrenci programı tamamladığında konunun uzmanı olur. (Doktorluk)

5- Çekirdek (Bütünleştirilmiş) Program Yaklaşımı: Öğretimin merkezinde bir ders vardır ve onun çevresine diğer dersler yerleştirilir. Merkezdeki dersi her öğrenci almalıdır. Daha sonra ilgi alanına göre öğrenci istediği dersleri alabilir. (Sosyal bilgiler dersi merkeze alındığında çevresinde tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dersi yer alır.)

- 6- **Konu Ağı – Proje Merkezli Program Yaklaşımı:** Öğrenme konuları birbiriyle ilişkilendirilerek projeler halinde bireysel ya da grup olarak öğrenmenin sağlandığı düzenlemedir.
- 7- **Sorgulama Merkezli Program Yaklaşımı:** İçerik düzenlenirken öğrenci sorunları ve gereksinimleri dikkate alınır. Yaşamsal konulara ve üzerinde sorular geliştirmek suretiyle çözümlmeye dönük olarak belirlenir.

Belirtke Tablosu (Hedef – İçerik Çizelgesi)

- Hedef – içerik ilişkisi kurmaya,
- Dersin özel hedeflerinin hangilerinin daha önemli olduğunu göstermeye,
- Programın hedeflerinin niteliği belirlemeye,
- Ölçme aracı için uygun sorular geliştirmeye,
- Eğitim durumlarını (öğrenme yaşantılarını) belirlemeye yarar.

EĞİTİM – ÖĞRETİMDE PLANLAMA

Belirlenmiş eğitim hedeflerine ulaşabilmek için konuların, öğrenme yaşantılarının ve değerlendirme sürecinin tasarlanması sürecidir. Öğretimde 3 tür plan kullanılır.

- Yıllık plan
- Ünite planı
- Günlük plan (ders planı), gezi gözlem planı, deney planı

Öğretimi planlamanın faydaları

- Eğitim-öğretim sürecin yön verir, uygulamayı tutarlılığını sağlar.
- Hedef-içerik ilişkisini ve uygun stratejiyi, yöntem, araç-gereç belirlenmesini sağlar.
- Öğretmene yol gösterir.
- Değerlendirmenin güvenilirliğini ve geçerliğini sağlar.
- Konuların zamanını ve süresini düzenler.

Not: Milli Eğitim Bakanlığı kararı ile ünite planı ile yıllık plan birleştirilmiş “Ünitelendirilmiş yıllık plan” uygulamasına geçilmiştir.

Derste İzlenecek Aşamalı Sıra

- 1- Dikkat çekme
- 2- Güdüleme – İstekli kılma (motivasyon)
- 3- Gözden geçirme
- 4- Geçiş
- 5- Geliştirme
- 6- Özetler
- 7- Yeniden güdüleme
- 8- Dersi bitiriş

ÖĞRETİM STRATEJİLERİ YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Öğretim Stratejisi: Bir dersin hedeflerine ulaşmayı sağlayan yöntem, teknik ve araç gereçlerin belirlenmesine yön veren genel bir yaklaşımdır.

Başlıca Öğretim Stratejileri:

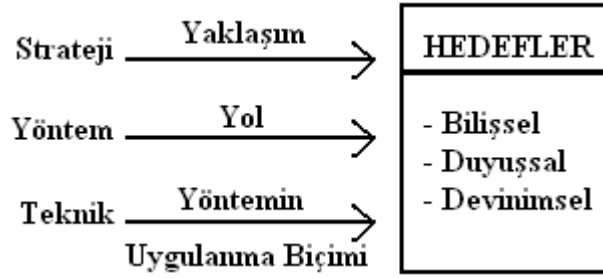
- 1- Sunuş (Alış) Yoluyla Öğretim
- 2- Buluş (Keşfetme) Yoluyla Öğretim
- 3- Araştırma-inceleme Yoluyla Öğretim

Öğretim Yöntemi: Bir dersin hedeflerine ulaşmak için izlenen yoldur.

- 1- Anlatım
- 2- Tartışma
- 3- Örnek olay
- 4- Gösterip-yaptırma
- 5- Problem çözme
- 6- Bireysel çalışma

Öğretim Tekniği: Öğretim yönteminin uygulama biçimidir. Örneğin; anlatım yönteminde öğretmenin anlatım biçimi ve kullanacağı sorunların nitelikleri birer tekniktir.

- 1- Grupla Öğretim Teknikleri: Beyin fırtınası, gösteri, soru-cevap, drama- benzetim, mikro öğretim,
- 2- Bireysel Öğretim Teknikleri: Bireyselleştirilmiş öğretim, programlı öğretim, bilgisayar destekli öğretim
- 3- Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri: Gezi, gözlem, sergi proje, ödev, görüşme



ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

1- Sunuş (Alış) Yoluyla Öğretim Stratejisi (Asubel)

- İlke kavram ve genellemelerin öğretmen tarafından düzenli bir şekilde sıralanması, bilginin hiyerarşik bir yapı içerisinde anlamlandırılarak öğrencilere aktarımı genelden özele yani tümdengelim yoluyla gerçekleşir.
- Önce ilke, ardından örnek verilir. Bol örnek kullanmak gerekmektedir.
- Öğretmen ve öğrenciler arasında yoğun etkileşim vardır.
- Öğretim basamak basamak ilerler. Öğrenciye anlamlı öğrenmesini sağlayacak şekilde bilgiler ilişkilendirilerek ve önceki bilgilerle arasında bağlantılar kurularak sunulur.
- Dersin giriş bölümünde kullanılır.
- Herhangi bir konu ile ilgili ön öğrenmelerin yeterli olmadığı veya konunun ilk defa sunulacağı zamanlarda kullanılır.
- Kavramları, kavram ilişkilerini ve soyut konuların öğrenimini sağladığı için ilköğretim 4. veya 5. sınıflarından itibaren kullanılır.
- Kullanılan Teknikler: Sempozyum, söylev, takrir,

2- Buluş (Keşfetme) Yoluyla Öğretim Stratejisi (Bruner)

- Öğrenci merkezlidir.
- Öğrencinin kendi gözlem ve etkinliklerine bağlı olarak bilgi, kavram, ilke ve genellemeye ulaşması amaçlanır.
- Konular özelden genele yani tümevarım yoluyla işlenir.
- Dersin etkinlik kısmında kullanılır.

- Kavrama, uygulama, analiz, sentez gibi hedef alanlarının kazandırılmasında önemlidir.
- Öğrencinin bilgiye araştırma, inceleme ve problem çözme yoluyla ulaşması sağlanır.
- Yapılandırılmamış Yaklaşım: Öğrenci kendi çalışmasını başlatır, bu süreçte yönlendirilir ve öğrenme gerçekleşir. İlke, kavram ve problemin çözümünü doğal ortamda kendi kendine bulur. (okulöncesi dön.)
- Yapılandırılmış Yaklaşım: Öğrencinin kazanacağı hedef davranışları öğretmen belirler ve ilke, kavram ve genellemelere ulaşması için gerekli yönerge ve ipuçları verir.
- Kullanılan Teknikler: Küçük grup tartışması, büyük grup tartışması, çember, zıt panel, münazara, açık oturum, soru-cevap

3- Araştırma – İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi (J. Dewey)

- Öğrencilerin yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problem durumlarında değişik çözümler üretebilmeleri için sınıf içi veya sınıf dışı ortamlarda araştırma – inceleme yaparak öğrenme yaşantıları sağlamaktır.
- Öğrenilen konuların değişik durumlarda denenmesine olanak sağlar.
- Uygulama düzeyindeki hedef alanın öğrenciye kazandırılmasında etkilidir.
- Dersin sonuç kısmında kullanılır.
- Kullanılan teknikler: Beyin fırtınası, problem çözme, gösterme, yaptırma, rol yapma, dramatizasyon, deney, gözlem, soru-cevap

→ Araştırma – inceleme Yoluyla Öğretim Stratejisinin Uygulanması

- 1- Problemin hissedilmesi
- 2- Problemin tanımlanması
- 3- Hipotez kurma
- 4- Veri toplama – Yöntem geliştirme
- 5- Hipotezleri test etme
- 6- Problemi çözme

ÖĞRETME – ÖĞRENME YAKLAŞIMLARI (MODELLERİ)

Tam Öğrenme (Bloom)	İşbirlikçi Öğrenme (J. Dewey) Vgotsky	Yapılandırmacı Öğrenme (Piaget – Bruner) Vgotsky	Çoklu Zekâ Yaklaşımı (Gardner)	Temel Öğretme Yaklaşımı (Glasser)
-----------------------------	--	---	--	---

Tam Öğrenme (Okulda Öğrenme) Yaklaşımı (Bloom)

- Her okulda ve sınıfta hızlı öğrenen ve öğrenmeyen öğrenci bulunduğu ve her öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine göre öğretim yapılmasını, her öğrenciye ihtiyacı olan ek öğretim zamanı ve nitelikli öğretme hizmeti (ipucu, katılım, pekiştirici, dönüt) sağlanırsa okulda her öğrencinin öğrenebileceğini savunur.
- Tam öğrenme için öğrencilerin giriş davranışları eşitlenmeli
- Zihinsel farklılık doğuştan değil sonradan meydana gelir.
- Tam öğrenme standardına ulaşamayan öğrenciler için ek (tamamlayıcı) öğretim uygulanır.

Tam Öğrenme Yaklaşımının Uygulanması

- Hedef davranışlar belirlenir
- Ulaşılabilecek hedef-davranış standardı belirlenir (hedef-davranışların en az %70'ine ulaşma)
- Giriş davranışları (önkoşul öğrenmeleri) hazırbulunuşluk testi ile kontrol edilir.
- Eksik giriş davranışlarının giderilmesi için öğretim etkinliklerinin düzenlenir.
- Ünitenin işlenmesi
- Ünite ya da konu bitiminde tekrar test yapılır (Ünite ya da izleme testi yapılır.)
- Bütün öğrencilerin istenilen öğrenme standardına (%70) ulaştığı belirlendikten sonra diğer konuya geçilir.
- İstenilen standarda ulaşamayan öğrenciler için ek (tamamlayıcı) öğretim etkinlikleri yapılır.

→ İlave (Tamamlayıcı) Öğretim Etkinlikleri İçin Yapılanlar:

- Ek süre içerisinde öncekilerden farklı yöntemleri kullanma
- Dersteki öğretim girişimini bir kez daha tekrarlama
- Öğretmen veya özel bir öğretici tarafından birebir öğretim yapma
- Konuyu tekrar ve bol örneklerle anlatma

- Grupla öğretim yapma
- Kaynak ve yardımcı kitaplarla öğretim yapma
- Okulda ve evde ek öğretim yapma ya da ödev verme
- Programlı öğretim uygulamasına başvurma
- Akademik oyunlarla öğretim

Tam Öğrenme Yaklaşımının Değişkenleri

→ Öğrenci Davranışları (Giriş Davranışları)

- Bilişsel giriş davranışları
- Duyuşsal giriş davranışları
- Psiko-motor giriş davranışları

→ Öğretim Hizmetlerinin Nitelikleri

- İpucu: Öğrencinin neyi öğreneceğini açıklayıcı mesajlar.
- Pekiştirme
- Katılım
- Dönüt ve Düzeltme: Öğrencilerin neyi öğrenip neyi öğrenmediklerini bildirme.
- Disiplin

→ Öğrenme Ürünleri

- Öğrenme düzeyi ve çeşidi
- Öğrenme hızı
- Bilişsel ürünler
- Duyuşsal ürünler
- Psiko-motor ürünler

Akademik Özgüven: Öğrencinin öğrenme özgeçmişine dayalı olarak herhangi bir öğrenme konusunu öğrenip–öğrenemeyeceğine ilişkin kendisini algılama biçimidir. Tam öğrenme yaklaşımı, duyuşsal giriş davranışlarını anlamında bireylerin gelebileceği düzeyleri sırasıyla; ilgi, tutum ve akademik özgüven olarak belirlemiştir.

Programlı Öğretim ile Tam Öğrenme Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Programlı Öğretim	Tam Öğrenme
<ul style="list-style-type: none"> - Davranışçı yaklaşıma bağlı olarak Skinner tarafından geliştirilmiştir. - Okul, sınıf içi ve sınıf dışında kullanılır. - Bireysel öğrenme tekniğidir. - Konular küçük parçalar halinde sıralanarak her öğrencinin kendi öğrenme hızına göre adım adım ilerlediği, bilgidan hemen sonra yöneltlen sorulara cevap verildiği ve cevabın doğruluğuna göre ileri gittiği ya da geri döndüğü öğrenme yaklaşımıdır. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bilişsel öğrenme kuramına bağlı olarak Bloom tarafından geliştirilmiştir. - Okul ve sınıf öğrenmelerinde kullanılır. - Grup öğretimi tekniğidir. - Üniteler ve konular basitten karmaşığa doğru hiyerarşik olarak sıralanır. Sınıfta bir ünite ya da konu bütün öğrencilerce belli bir standartta öğrenildikten sonra bir sonraki ünite ya da konuya geçilir.

İŞBİRLİKÇİ (KUBAŞIK) ÖĞRENME

(J. Dewey – Vgotsky)

- Öğrencilerin ortak amaç için bir araya gelerek küçük gruplar oluşturması yoluyla gerçekleşen bir öğrenme yaklaşımıdır.
- Düşük yetenekli ve öğrenme güçlüğü olan öğrencileri öğrenme sürecine katar ve daha üst düzey öğrenme becerilerini kazandırır.
- İşbirlikçi öğrenme grupları oluşturulurken öğrenciler arasındaki farklı yetenek, cinsiyet, başarı ve kişisel özellikleri bakımından heterojen gruplar belirlenmelidir.
- Geleneksel anlayıştaki rekabete ve yarışa son vermeyi amaçlayan ve başarıya birlikte ulaşmayı hedefleyen bir yaklaşımdır.
- Güdülenmeyi ve dikkati sürdürmeyi sağlar.
- Psiko-sosyal ve duyuşsal gelişime katkıda bulunur.
- Öğrencilerde empatinin gelişimini sağlar.

- İşbirliği, sorumluluk, hoş görü, özsaygı, özyeterlik, fikirlere saygı ve paylaşma duygularını geliştirir.
- Problem çözme ve üst düzey düşünme yeteneklerini geliştirir.
- Ortak hareket edilir ve bireysel çaba gerektirir.
- Öğretmenin görevi heterojen grupların oluşması, gruplarda işbirliği, verimin artırılması ve ürünlerin değerlendirilmesindeki tüm aşamaları planlamaktır.
- İşbirlikçi öğretimde değerlendirme; grup içi etkinliklerin değerlendirilmesi ve bireysel değerlendirme olmak üzere 2 türdür. Bireyin başarısı grubun başarısına dönüştürülür ve değerlendirme ölçütlere göre, öğretmen ve grupla birlikte yapılır.

ÇOKLU (ÇOK BOYUTLU) ZEKÂ YAKLAŞIMI (GARDNER)

- Gardner'e göre zekâ; problem çözme kapasitesi veya değerli bir ya da birden çok kültürel yapı ürünü ortaya koyma kapasitesidir.
- Piaget'e göre zekâ; çevreye uyum sağlama yeteneğidir.
- Öğrencinin güçlü olan zekâ alanlarının değil her zekâ alanının belirli oranlarda geliştirilmesi ilkesine dayanır.
- En önemli sayılışı "her çocuğun bir veya birkaç alanda gelişim potansiyeline sahip olması"dır.
- İnsanlar bütün zekâ alanlarına değişik miktarda sahiptir.
- Herkesin farklı bir kişiliği, karakteri ve zekâ profili vardır.
- Bireyler kendi zekâlarını artırma ve geliştirme yeteneğine sahiptirler.
- Zekâ çok yönlüdür ancak kendi içerisinde bir bütündür.
- Zekâ başkalarına öğretilir.
- Çeşitli zekâ alanları bir arada ve belli bir uyum içinde çalışır.
- Kişisel alt yapı, kalıtım, kültür, inançlar ve tutumlar zekâ gelişiminde etkilidir.
- Ölçme ve değerlendirme, öğretmen-öğrenci-veli işbirliği ile yapılır ve ağırlıklı öğrenci gelişim dosyaları (portfolyo) kullanılır.

Başlıca Zekâ Alanları – Uygun Öğrenme ve Öğretme Etkinlikleri

- 1- Matematik – Mantıksal Zekâ
- 2- Sözel – Dilsel Zekâ
- 3- Bedensel – Kinestetik Zekâ
- 4- Görsel – Uzamsal Zekâ
- 5- Müziksel – Ritmik Zekâ
- 6- Sosyal – Bireylerarası Zekâ
- 7- Öze Dönük Zekâ: Bireyin kendi duygularını ve düşüncelerini anlama, bireysel hedefler koyma, benlik değerleri ile ilgili özelliklere sahip olma durumudur. İnsan kendini, ilgilerini ve yeteneklerini tanıır. Bağımsız kalmayı ve çalışmayı sever. Bireysel başarıların peşindedir.
- 8- Doğa Zekâsı

YAPILANDIRMACI (YAPISAL) ÖĞRENME YAKLAŞIMI (PİAGET – VGOTSKY - GESTALT)

- Bilginin doğasını ve kaynağını inceler. (Bilgi nedir? – Öğrenme nedir?)
- Bilginin doğruluğu kişiye, kültüre, duruma göre değişebileceği için, bilginin doğruluğundan çok üretilmesi ve kullanışlılığı önemlidir. Bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasını ifade eder.
- Anlamli öğrenme, keşfederek öğrenme, bağlamsal öğrenme, düşünmeyi öğrenme, araştırma – keşfetme ve problem çözme gibi öğrenme yaklaşımları kullanılır.
- Yapılandırmacı öğrenmede "etkinlik merkezli" eğitim uygulamaları gerçekleştirilir.

Yapılandırmacı Öğretim Yaklaşımının Temel Öğeleri

- Öğrencileri, konuya ilgi duyacak problemlere yöneltme
- Eski bilginin yeni bilgi ile ilişkilendirilerek öğrenmeyi sağlama
- Öğretim programı tündengelim yoluyla ve temel kavramlara ağırlık verilerek işlenir.
- Öğretim programı öğrenci sorularına göre yönlendirilir.
- Öğretme-öğrenme etkinlikleri; ikincil kaynaklar (ders kitapları, dergi vb.) yerine birincil kaynaklara (gerçek öğrenme ortamı) yöneliktir.
- Öğrencinin bireysel görüşlerini ortaya çıkarma ve görüşlerine değer verme önemlidir.

- Bilginin anlaşılması ve uygulanması
- Öğretim programının öğrencilerin katılımıyla yönlendirilmesi
- Değerlendirmenin öğretim sürecine dönük olarak yapılması

Yapılandırmacı Eğitimin Özellikleri

- Öğrenci öğrenmeden sorumlu ve aktiftir.
- Öğretmen öğretmez, deneyimler yaşatır. Öğrencilerin yeni bakış açıları geliştirmesine ve önceki öğrenmelerini kullanmalarına yardımcı olur.
- Öğretmen, bilginin inşa edilmesi sürecinde öğrenciye gerekli malzeme ve ortamı hazırlar.
- Öğretmen öğrencilerin belli bir konu hakkındaki fikir ve görüşlerinin anlamak için uğraşır.
- Gözlem, koleksiyon, sergi, tartışma gibi teknikler uygulanır.
- Değerlendirme sonuca değil sürece yöneliktir. Portfolyo kullanır.
- Öğrencideki doğal merak desteklenir.
- Etkinliklerde öğrenci merkezdedir. Bilgiye ulaşmak için sorular sorar, deneyimler yaşar ve sonuca ulaşır.

TEMEL ÖĞRETME YAKLAŞIMI (GLASSER)

Okulda etkili öğretimin gerçekleşebilmesi için 4 öge vardır.

Hedeflerin saptanması	<ul style="list-style-type: none"> - Öğretim hedefleri saptanır. - Davranış olarak ifade edilir.
Öğrenme için gerekli giriş davranışlarının belirlenmesi	Önceki öğrenmelerle yeni öğrenmeler arasında bağ kurularak öğrenme sağlanır.
Öğrenme-öğretme ortamının seçimi ve düzenlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> - Uygun öğrenme ortamı hazırlama - Öğretimi uygulama (strateji, yöntem, teknik, öğretim hizmetleri)
Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> - Öğrenme süreci sonunda öğrenme ne düzeyde gerçekleşti? - Öğrenme eksiklikleri kalmışsa, tamamlanır ve yanlışlar düzeltilir. - Öğrenciye başarısı hakkında dönüt verilir.

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE TEKNİKLERİ

Öğretim yöntemi bir dersin hedeflerine ulaşmak için izlenen yollar anlamına gelir.

Öğretim yöntemi içeriğin (konuların) nasıl öğretileceği ile ilgili genel düzenlemeleri kapsar.

Öğretim Yöntemleri:

- 1- Anlatma
- 2- Tartışma
- 3- Örnek Olay
- 4- Gösterip Yaptırma
- 5- Problem Çözme
- 6- Bireysel Çalışma

Öğretim yöntemi bir tasarım ve planlama süreci, öğretim tekniği ise öğretiminin uygulama biçimidir.

Bireysel Öğretim Teknikleri	Grupla Öğretim Teknikleri	Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri
Bireyselleştirilmiş öğretim	Beyin Fırtınası	Gezi
Programlı Öğretim	Gösteri	Gözlem
Bilgisayar Destekli Öğretim	Soru – Cevap	Görüşme
	Rol Yapma	Sergi
	Benzetim (Smilasyon)	Proje
	Makro Öğretim	Ödev
	Eğitsel Oyunlar	

Öğretim Yöntemlerinin Önemli Yönleri

Anlatım	Tartışma	Gösterip Yaptırma
<ul style="list-style-type: none">- Öğretmen merkezlidir.- Öğrenci pasiftir.- Sunuş yoluyla öğretim stratejisinde ve bilgi düzeyindeki davranışların kazandırılmasında kullanılır.- Dersin giriş bölümünde herhangi bir konuyu özetlemede ve bir konu ile ilgili bilgi aktarmada kullanılır.- Birçok konuyu, kısa sürede, kalabalık sınıflara aktarmada etkilidir.	<ul style="list-style-type: none">- Öğrencileri herhangi bir konu üzerinde düşündürerek, konuları açıklamayı ve verilen bilgileri farklı yönlerden tanımayı sağlar.- Buluş yoluyla öğretim stratejisinde ve kavrama düzeyindeki hedeflerin kazandırılmasında kullanılır.- Öğrencilere karşılıklı konuşma, anlayış, hoş görülme gibi özellikleri kazandırır.	<ul style="list-style-type: none">- Bir işlemin nasıl uygulanacağını, bir davranışın nasıl yapılacağını, bir aracın ya da makinenin nasıl çalıştırılacağını göstererek öğrenciye yaptırılır.- Psiko-motor davranışların ve görgü kurallarının, insan ilişkilerinin öğrenilmesinde kullanılır.- Uygulama düzeyindeki hedef alanın kazandırılmasında kullanılır.
Örnek Olay	Problem Çözme	Proje Temelli Öğrenme
<ul style="list-style-type: none">- Gerçek hayatta karşılaşılan problemler sınıf ortamında çözülerek öğrenme sağlanır.- Buluş yoluyla öğretim stratejisinin kavrama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerindeki hedef alanlarının kazandırılmasında kullanılır.- En önemli faydası, öğrenciye bildiğini ve kavradığını bir örnek problem üzerinde uygulama fırsatı verir. Beceri kazandırır.	<ul style="list-style-type: none">- J. Dewey geliştirmiştir.- Öğrencinin problem çözme sürecinde türlü alternatifler geliştirerek, bilimsel yöntemi ve problem çözme aşamalarını kullanarak öğrenmesini sağlar.- Buluş yoluyla öğretim stratejisinde uygulama düzeyindeki hedef alanlarının kazanılmasında etkilidir.	<ul style="list-style-type: none">- Gerçek yaşam koşullarında gerçekleştirilen ve öğrencilerin bir iş, ürün ya da performans ortaya koymasını sağlar.- Bir senaryo ya da problem üzerinde, öğrenci merkezli öğrenmeyi sağlar.- Bireysel çalışmalardan çok grupla çalışmalar tercih edilir.

Tartışma Yönteminde Kullanılan Başlıca Tartışma Teknikleri (Çeşitleri)

Münazara: İki grubun bir konuyu tez – antitez şeklinde ele alarak dinleyicilerin ve jürinin önünde tartışmasıdır.

Sınırlığı: Bireyleri inanmadığı düşünceyi açıklama ve savunma durumuna düşürür.

Panel: Belirli bir konuda 3–5 kişilik grup tarafından dinleyicilerin önünde tartışmanın yapılmasıdır. Amacı; gerçeği bulmaktan çok bir konunun çeşitli yönlerini aydınlatmak ya da konuyla ilgili çeşitli eğilim ve görüşleri ortaya koymaktır.

Sempozyum: Bilimsel, sanatsal, düşünsel ağırlıklı konuların çeşitli yönleriyle bir grup tarafından sunumudur.

Her üye belirli bir konuda konuşma yapar. Sonucunda soru-cevap yapılır ve eleştiri kullanılır.

Açık Oturum: Bir grubun önünde konuşma yapılmasıdır. Panelden farklı üyeler başkandan söz alarak konuşurlar. Başkan üyelere söz vererek oturumu yönetir. Tüm sınıf tartışmaya katılabilir.

Forum: Değişik görüşlere sahip kişi ya da grupların herhangi bir konudaki sorunları tartışarak bir sonuca varmak için yapılır. Toplantıya katılanlar, soru sormaya, eleştiri yapmaya ve katkıda bulunmaya çalışabilir. Bazen de panelden sonra yapılır.

Kollegyum: İki panel grubu vardır. Birinci grup uzman kişiler, ikinci grup ise öğrencilerden oluşur. Uzman kişiler tartışmaya katkıda bulunarak açıklamalar yapar.

Seminer: Uzmanlık ve bilgi gerektiren konuda uzman bir kişinin sunu yapması.

Brifing: Bir kurumun yapısının ve işleyişinin tanıtımı ya da teknik bir konunun yetkili bir kişi tarafından sunumuna dayanan tekniktir.

ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

Bireysel Öğretim Teknikleri

Programlı Öğretim	<ul style="list-style-type: none">- Skinner ve davranışçı yaklaşımın geliştirdiği öğretim tekniğidir.- Öğretim bireylerin öğrenme hızına göre düzenlenir.- Küçük adımlar, etkin katılım, başarı, anında düzeltme, kademeli ilerleme, bireysel hız ilkeleri uygulanır.
Bireyselleştirilmiş Öğretim (Keller Planı)	<ul style="list-style-type: none">- Bir sınıfı oluşturan öğrenciler arasındaki öğrenme bireysel farklılıkların giderilerek her öğrenciye hızına uygun öğretim yapılması sürecidir. Her öğrenci kendine özgü düzeylerde öğrenir.- Öğretmen sınıfın tümüne değil 3-4 öğrenciden oluşan küçük gruplara açıklama yapar.- Dönüşümlü günlük çalışmalar, tamamlayıcı sınıflarda özel ders verme, beceri geliştirme çalışmaları, planlı grup-farklı sınıflar (seviye grupları) çalışmaları düzey geliştirme çalışmaları yapılır.
Bilgisayar Destekli Öğretim	<ul style="list-style-type: none">- Öğrenciler için renkli, hareketli, animasyonlu olarak hazırlanan eğitim CD'leri aracılığı ile öğrenme zevkli ve ilgi çekici hale gelir.- Öğretmenin yerine geçen bir araç değil öğretmene yardımcı olan, öğretimi tamamlayıcı bir destek aracıdır.

Grupla Öğretim Teknikleri

1- Beyin Fırtınası:

- Grupta problem çözmekle görevlendirilen üyeler mümkün olduğu kadar çok fikir ileri sürerler.
- Fikirler ile ilgili yorum, eleştiri yapılamaz. Düşünceler yönlendirilemez.
- Fikirler kâğıtlara yazılır ve sonra da üzerinde genel bir değerlendirme yapılır.
- İyi-kötü, doğru-yanlış gibi yargılamalarda bulunulmaz.
- Fikirlerin niteliğinden çok niceliği önemlidir.

2- Gösteri (Demonstrasyon)

- Öğrencilere bir işin nasıl yapılacağını göstermek, genel ilkeleri açıklamak ya da bir aracın nasıl kullanıldığını göstermede kullanılır.
- Öğrenme konusu, araç gereç kullanılarak somutlaştırılır. Gece-gündüz oluşumunun dünya maketi üzerinde gösterilmesi.
- Kullanılan basamaklar arasında geçiş olmayan ve adım adım ilerleyenler için, biri öğrenilmeden diğerinin öğrenilemeyeceği konularda kullanılır. Aşamalılık ilkesine uyulmalıdır.

3- Soru – Cevap (Sokrat Yöntemi)

- Her öğrencinin cevaplayacağı türden soru sorulmalıdır.
- Cevap ipuçları vererek öğrenciye buldurulmalıdır.
- Doğru cevaplar hemen pekiştirilmeli, yanlış cevaplar ise ipucu ve ek sorularla düzeltilmelidir.
- Farklı türden sorular (kapalı uçlu bilgi soruları, ilişkisel-birleştirici sorular, genişletme soruları) sorulmalıdır.

4- Rol Yapma – Drama (Sosyo-rama)

- Öğrencilere roller dağıtılır ve verilen role uygun davranması beklenir.
- Beklenmedik durumlarda nasıl davranması gerektiğini çözer.
- Kendi duygu ve düşüncelerini, başka bir kişiye girerek ifade eder.

5- Mikro Öğretim

- “Öğret – Yeniden Öğret” süreci gerçekleştirilir.
- Mevcudu az olan sınıflarda etkili kullanılır.
- Her öğrenci konusunu sunar. Sunu kameraya kaydedilir. Dersten sonra birlikte izlenir, tartışılır ve değerlendirilir.
- Alınan dönüt ışığında dersler yeniden düzenlenir, kayır yeniden yapılır ve değerlendirmeye geçilir.

6- Eğitsel Oyunlar

Konular oyuna dönüştürülerek ilgi çekici duruma getirilir.

7- Altı Şapkalı Düşünme Tekniği

- Değişik renklerde şapkalar ve anıları temsil eden düşünceler bulunur.
- Bir olay verilir ve her öğrencinin farklı şapkayı temsil eden düşünceden yola çıkarak olayı yorumlamaları istenir.

- Eleştirel ve çok yönlü düşünmeyi sağlar.
- Beyaz Şapka: Tarafsız bir şekilde bilgiyi düşünme
- Kırmızı Şapka: Özsevgilere dayanarak duygusal tepki verilir.
- Siyah Şapka: Eleştirel ve karamsar yönden bakılır.
- Sarı Şapka: İyimser, olaylara yapıcı yönden bakılır.
- Yeşil Şapka: Olaylara yeni ve farklı çözüm yolu bulmak, üretici ve yenilikçi fikirler üretilir.
- Mavi Şapka: Olaylar olası tüm yönleri ile incelenir.

8- Benzetim (Simülasyon)

- Gerçek durumların önemli boyutları gerçeğe yakın bir model, resim ya da sembolik yollarla incelenir.
- Pilotların bilgisayarla uçak uçuşması.

SINIF YÖNETİMİ

Sınıf yönetiminin en önemli işlevi öğrenme-öğretme ortamını oluşturmak (etkililiğini ve verimliliğini arttırmak) tır.

Sınıf Yönetimi Boyutları :

- Sınıfın fiziksel düzeni
- Plan-program etkinlikleri
- Zaman düzenine yönelik etkinlikler
- Sınıfta ilişki düzenlemeleri
- Sınıfta davranış düzenlemeleri

Sınıf Yönetimi Yaklaşımları :

- 1- Geleneksel Yaklaşım : Öğretmen kural koyar. Öğrenci konuyu kabullenir ve ezberler.
- 2- Tepkisel Yaklaşım : Öğretmen davranışa hemen tepki verir. Ödül-ceza türü etkinlikler yapılır.
- 3- Önlemsel Yaklaşım : Öğretmen sınıfta sorun yaşanmaması için her türlü önlemi önceden alır.
- 4- Gelişimsel Yaklaşım : Öğrencinin gelişimsel dönemlerine uygun düzenlemeler yapılır.
- 5- Bütünsel Yaklaşım : Yerine, zamanına ve duruma göre bütün yaklaşımlar kullanılır. Bireye önem verilir.

Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Etmenler

- 1- Sınıf içi etmenler : Sınıfın yapısı, ortamı, eğitim programı, öğretim yöntemleri, öğrenci özellikleri, öğretmen davranışı ve özellikleri.
- 2- Sınıf dışı etmenler : Aile, sosyal çevre, okul

Güdünün kaynağı hem içsel hem de dışsaldır.

İçsel güdü : Merak, inceleme, keşfetme isteği, bir problemi çözme ve başarılı olma.

Dışsal güdü : Statü kazanma, yükselme, para kazanma, not alma

Hedeflerin gerçekleşme düzeyi öğrenme güdüsünü etkilemez.

Öğretmenlik mesleğinin yeterlilik alanları : Konu Alanı Bilgisi, Öğretmenlik Meslek Bilgisi, Genel Kültür.

Öğretmen her dersin her ünitenin sonunda “Biçimlendirme ve Yetiştirmeye Dönük değerlendirme” yapmalıdır.

Öğretim hizmetinin nitelikleri : İpucu – Pekiştireç – Öğrenci Katılımı – Dönüt ,Düzeltilme

Konu önce bir bütün halinde sonra küçük parçalara ayrılarak en son tekrar bütün halinde anlatılmalıdır.
(Bütün – Parça - Bütün ilişkisi)

Öğretmen öğrencileri ile empati (onların ne yaşadığını anlamak için onlar gibi düşünmeli) kurmalıdır.

Dürtü : Biyolojik ihtiyaçları karşılayan itici güçler. (Açlık, susuzluk, cinsellik dürtüleri)

Güdülemeyi etkileyen faktörler : - Öğrenme amaçları - Öğrenmeye karşı tutum - Öğrenme biçimi

İhtiyaç → Dürtü → Güdü → Davranış

Freud’a göre baş güdü seks (cinsellik) güdüsüdür.

Adler’e göre baş güdü üstünlük sağlama (prestij – itibar) güdüsüdür.

Son yıllarda kabul edilen baş güdü gerçekleştirim güdüsüdür.

Gerçekleşim : Yaşama, var olma, gelişme, kendini aşma iç tepisi.

Fizyolojik (Organik – Evrensel – Birincil) Güdü : Açlık, susuzluk, cinsellik

Cinsel güdü (libido – Freud) : Sosyal bakımdan bir kişiyi diğer bir kişiye yönelten eğilim.

Libido'nun izlediği yol :

- Birey kendisine yönelir.
- Ana ve babaya yönelir.
- İlkokul sonuna doğru hem cinsine yönelir. (Homoseksüellik)
- Ergenlikte karşı cinse yönelir. (Heteroseksüellik)
- Olgunlukta her iki cinse de saygı ve işbirliği

Güdülenme Yaklaşımları

Hümanist Yaklaşım : Güdülenmenin temelinde gereksinimler vardır. Doyurulmayan güdüler bireyi harekete geçirir. Bireyler kendini gerçekleştirme gereksinimi içerisindedir.

Davranışçı Yaklaşım : Takdir edilen, cesaretlendirilen ve ödüllendirilen öğrenci daha kolay öğrenir. (Pekiştirme)

Bilişsel Yaklaşım : Güdülenmenin temelinde anlama dürtüsü, dikkat, algılama ve dengeleme vb. süreçler vardır.

İletişim Türleri :

- 1- **Sözlü İletişim :** Konuşma dilimizdir. Ses tonu, vurgular, telaffuz sözlü iletişimin öğeleridir.
- 2- **Sözsüz iletişim :** Beden duruşu, jestler, göz teması, dokunma, görünüş ve kıyafet.

Öğretim Sürecinde Bazı İletişim Becerileri

- 1- **Edilgin Dinleme (Sessizlik) :** Öğrencilerin söylediklerini sessizce, müdahale etmeden dinleyerek kabul edildiği duygusunu geliştirip cesaretlendirme.
- 2- **Etkin Dinleme :** Öğrenci dikkatlice dinlenirken aynı zamanda anlaşıldığını ifaden eden tepkiler verme.

İletişim Sürecinin Öğeleri

Gönderici (Kaynak) → İletici → Kanal → Alıcı → Dönüt

REHBERLİK

Rehberlik ; bireyin kendini anlaması, çevredeki olanakları tanınması, doğru kararlar vererek özünü (kendini) gerçekleştirebilmesi için yapılan sistemli ve profesyonel bir yardım sürecidir.

Bu tanımdan öğüt verme, kişi adına karar verme, onun sorununu çözme anlamı çıkarılmamalıdır.

Çağdaş Eğitimin Boyutları

- 1- **Öğretim :** Okullarda öğretmen ile öğrenci arasında oluşan bilgi, beceri ve kültür aktarımı.
- 2- **Yönetim :** Öğretme faaliyetlerinin daha verimli gerçekleşmesi için yürütülen :
 - a. Sosyal ve eğitsel etkinlikler
 - b. Sosyal yardımlar (burs, kredi, yurt, yemek)
 - c. Özel eğitim ve özel yetiştirmeler
 - d. Sağlık hizmetleri
 - e. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık

Öğrenci kişilik hizmetlerinin amacı : öğrencinin eğitim imkânlarından yararlanmasını engelleyen eksiklik ve olumsuzlukları ortadan kaldırmaktır.

Rehberlik ve psikolojik danışma ; Öğrencilerin kimlik kazanma, kendini tanıma, sağlıklı sosyal ilişkiler kurma, kişiyi aile ve mesleğe hazırlama gibi zorluklarla baş edebilmeleri için yardım sunar.

Rehberlik, psikolojik danışmayı da içine alan geniş bir kavramdır.

Rehberliğin merkezinde psikolojik danışma vardır.

Rehberlikle kıyaslandığında, psikolojik danışma çok daha sistemli ve teknik bilgilendirme becerisi gerektirir. Öğrencinin bireysel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişimi, öncelikle öğretmenlerin görevi sonra rehberlik öğretmenlerinin görevidir.

Öğrencilerin yaşadığı probleme karşı bir öğretmenin ya da psikolojik danışmanın yapacağı ilk iş problemi tanımak ve nedenlerini bulmaktır.

Üst Düzey Psikolojik Danışma Hizmetleri	5 - Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı 4 - Saygı İhtiyacı 3 - Sevgi - Ait olma ihtiyacı
Alt Düzey Rehberlik Hizmeti	2- Güvenlik İhtiyacı 1- Fizyolojik İhtiyaç

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanın İşlevleri

- 1- Bireyin kendini tanımasına yardım etmek (Özgeçmiş, biyografi, otobiyografi, gözlem, anket, test)
- 2- Bilgilendirme (Verimli ders çalışma, okul ve meslek seçme)

Rehberliğin Türleri

1- Birey Sayısına Göre Rehberlik

- a. Bireysel Rehberlik
- b. Grup Rehberliği (Sınıf öğretmeni planlar, uygular, değerlendirir, geliştirir. Sınıf öğretmenin çözemediği sorunları rehber öğretmen çözer.)

2- Öğretim Kademelerine Göre Rehberlik

- a. Okul öncesi Rehberlik
- b. İlköğretimde Rehberlik (meslekler tanıtılır)
- c. Orta öğretimde Rehberlik
- d. Yüksek öğretimde Rehberlik

3- Verilen Hizmetin İşlevine Göre Rehberlik

- a. Uyum sağlayıcı Rehberlik (Karşılaşılan uyum sorunlarını çözmesi için yardım yapılır.)
- b. Yöneltilici Rehberlik (Okul veya mesleğe yönleltmek)
- c. Ayarlayıcı Rehberlik (İlgi ve yeteneklere göre eğitim programları oluşturma)
- d. Önleyici Rehberlik (Disiplinsizlik ve uyumsuzluk problemlerini önceden fark edip tedbir alma)
- e. Geliştirici Rehberlik (Benlik gelişimi ve kişilik oluşumu için yardım etme)

4- Hizmetin Yoğunlaştığı Problem Alanına Göre Rehberlik

- Eğitsel Rehberlik (Bir eğitim programına kaydolması, başarı ile ilerlemesi ve problem çözebilmesi için yapılan rehberlik – oryantasyon -)
- Mesleki Rehberlik (Meslekler hakkında bilgilendirme)
- Kişisel Rehberlik

5- Hizmet Alanına Göre Rehberlik

- Eğitim alanında Rehberlik
- Sağlık alanında Rehberlik
- Sosyal yardım alanında Rehberlik
- Endüstri alanında Rehberlik

Meslek Seçimi İle İlgili Kuramlar

1- Parsons Modeli :

- Birey incelenir ve özellikleri belirlenir.
- Meslek incelenir ve özellikleri belirlenir.
- Birey ile meslek özellikleri eşleştirilir.

2- Ginzberg'in Gelişim Kuramı

- Fantezi (Hayal) Dönemi : (7-12)
- Deneme (Geçici seçme) Dönemi : (12-17)
- Gerçekçi Dönem : (17 – 22)

3- Super'ın Kuramı (Benlik kavramının mesleğe yansıdığını savunur.)

4- Holland'a göre Mesleki Gelişim

Meslek seçimi bireyin kişiliği ile çevresinin uyumu sonucu oluşur.

6 kişilik ve 6 tür mesleki çevre vardır.

1- Gerçekçi 2- Araştırmacı 3- Sosyal 4- Girişimci 5- Geleneksel 6- Sanatçı

Rogers, kendini gerçekleştirme güdüsünden bahsederek; “toplumsal evrimin son aşamasıdır ve psikolojik danışmanın son amacıdır ve tam verimlilik” demiştir.

Rehberlik Servisince Yürütülen Başlıca Hizmetler

- 1- Bireyi tanıma hizmetleri
- 2- Bilgi toplama ve sunma hizmetleri
- 3- Müşavirlik hizmetleri
- 4- Yerleştirme (yöneltme) hizmetleri
- 5- Oryantasyon hizmetleri
- 6- İzleme hizmetleri
- 7- Psikolojik danışma hizmetleri
- 8- Değerlendirme, araştırma ve tamamlama hizmetleri

- 1- **Bireyi Tanıma Hizmetleri:** Bireyin yetenek, ilgi, kişilik, benlik algısı, fiziksel-biyolojik özellikleri, sosyal, kültürel ve ekonomik koşulları hakkında bilgi edinme.

Bireyi Tanıma Teknikleri:

A) Test Teknikleri

- Kişilik Testleri : Genel ve özel yetenekler, fiziksel özellikler, ilgi ve tutumunu belirlemek için.
- Başarı Testleri : Öğrenme düzeyini ölçmek için.
- İlgi Envanteri : Nesnelere, iş ya da aktivitelere ilgisini araştırmak için.
- Tutum Testleri : Düşünce ve davranış eğilimlerini öğrenmek için.
- Öğrenci Tanıma Fişi (Soru listesi) : Genel bilgi edinmek için.

B) Test Dışı Teknikler

- Olay Kaydı (Vaka kaydı – Anekdote) : Gözlemci gözlem sonuçlarını objektif olarak bir forma kaydeder.
- Gözlem : Bireyin belli bir zaman sürecinde davranışlarının sistemli bir şekilde incelemesi ve sonuçların kaydedilmesi.
- Değerlendirme Ölçeği : Bireyde gözlenen özelliklerin ne derece olduğunu gösteren ve verileri sayısal olarak ifade eden bir teknik.
- Gözlem Listeleri : Gözlenecek davranışların “evet-hayır” şeklinde cevaplanarak kaydedilmesi.
- Anket

- f. Görüşme (Mülakat)
- g. Otobiyografi: Bireyin kendisi ile ilgili bilgileri yazılı olarak ifade etmesi.
- h. Sosyometri: Moreno tarafından ortaya konmuş, grup içi etkileşimin değerlendirilmesi.
- i. Kimdir Bu Tekniği: Bazı özellikler verilerek bu özelliklerin sınıftaki kime ait olduğunu bulma.
- j. Sosyodrama: Sosyal sorunları bir grubun canlandırması.
- k. Psiko drama: Bireyin iç dünyasındaki kaygı, korku, sevinç vb. duygularını oyun ile ortaya koymasıştır. (Bireysel farkındalık artar.)
- l. Bibliyoterapi: Sorunlarını fark edip, çözmeleri için onları cesaretlendirecek onlara kitap verme.

2- Bilgi Toplama Ve Sunma Hizmeti

Bireyin ya da grubun ihtiyacı olan bilginin sağlanması.

3- Müşavirlik Hizmeti

Konferans, seminer ya da basılı materyaller kullanarak, öğretmen ile öğrenci, okul idaresi ile öğretmen, öğrenci ile ailesi arasında ya da bunlardan herhangi biriyle diğerleri arasındaki uyumsuzlukları dile getirme ve bilgilendirme hizmetidir.

4- Yerleştirme (Yöneltme) Hizmeti

Bireyin ilgi,yetenek, ihtiyaçlarını dikkate alarak bir eğitim programına, sosyal gruba ya da işe yerleşmesi için bilgilendirme.

5- Oryantasyon Hizmeti

- a. Uyum sağlayıcı
- b. Koruyucu
- c. Önleyici

6- İzleme Hizmeti

Rehberliğin süreklilik ilkesine dayanarak herhangi bir eğitim programına ya da işe yerleşmiş bireyin durumunu izler.

7- Değerlendirme – Araştırma ve Tamamlama Hizmeti

Rehberlik çalışmalarının belli bir plan ve program dâhilinde yürütülmesi, aksayan yönlerinin düzeltilmesi ve yeni gelişmelerden yararlanılması için hizmet verir.

8- Psikolojik Danışma Hizmeti

En çok uzmanlık gerektiren hizmet alanıdır. Lisans düzeyinde bir uzman tarafından yürütülür. Uyum sorunu olan, kendini başarısız, kimsesiz, yalnız ve değersiz hisseden, karar vermede zorlanan kimseler yararlanır.

Sorunlu ya da sorunsuz her talep eden bu servisten yararlanabilir.

Not : Öğrenciyi tanımak, ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek, alan seçimine yardımcı olmak, etkili ders çalışma tekniklerini kazandırmak türündeki hizmetleri öncelikle öğretmenler yerine getirir. Bunlar için öğrencinin psikolojik yardım talebinde bulunması beklenmez.

Başlıca Psikolojik Danışma Kuramları

1- Psikanaliz Yaklaşım (Freud)

- İnsan davranışları, biyolojik ihtiyaçlar ve cinsel güdüler etkisindedir.
- Davranışlar bilinçaltı süreçlerle bağlantılıdır.
- Kişilik id, ego, süperego'dan oluşur.
- Sorunların kaynağı 0-6 yaş çocukluk döneminde aranmalıdır.
- Tedavi yöntemi rüya analizi ve serbest çağrışımdır.

2- Davranışçı Yaklaşım

- Kişilik doğumdan sonraki olumlu-olumsuz öğrenmelerle olur.
- Tedavi yöntemi sistematik duyarsızlaştırma, yeniden bilinçlendirme, atılğanlık eğitimi ve model almadır.

3- Hümanist (İnsancıl) Yaklaşım

- Birey güçlü bir benlik algısına sahipse kendini gerçekleştirir. (Benlik kavramı etkilidir.)
- Tedavi de bireye saygı duyma ve onu kabul etme anlayışını sürdüren danışma yolları kullanılır.

4- Bilişsel Yaklaşım

- Duyguları akıl ve davranış yönetir.

- Bireyin akılcı tutarlı ve gerçekçi düşünerek olaylara yaklaşımını sağlayan bir tekniktir.
- Tedavi için bireyin yanlış, yıkıcı ve mantıksız düşüncelerini değiştirmek ve kendisi hakkındaki başarısız kimlikten kurtulmasını sağlamak esastır.

5- Fenomonolojik Yaklaşım

- Bireyin dışardan gözlenen özelliklerinin yanı sıra iç dünyasının da gözlenmesi gerektiğini savunur.
- Tedavi için bireylere değer verme, onları olduğu gibi kabul etme esastır.

6- Akılcı – Duygusal Yaklaşım

- Bilişlerin, duygu ve davranışların birbirine etki ettikleri ve karşılıklı neden sonuç ilişkisine sahip oldukları varsayımına dayanmaktadır.
- Tedavi için danışman ev ödevleri veren, doğru düşünme için stratejiler öğreten öğretmen rolündedir.

7- Varoluşçu Yaklaşım

- Birey yaşamının sorumluluğunu üstlenebildiği ölçüde özgürdür.
- Yaşamı anlamlandıran, doğada insana yol gösteren insanın kendisidir. Bu onun özgür olduğunu gösterir.
- Tedavi de sorumluluğunu üstlenmesine, özgür varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olunmalıdır.

8- Gestalt Yaklaşımı

- İnsanı bir bütün olarak değerlendirir.
- Bütünlük (denge) bozulunca ruhsal bozukluklar ortaya çıkar.
- Tedavi için, dengesizliğini gidermek amacı ile bireyin kendi benliği ve yaşadığı çevre ile ilişkiye geçmesine yardımcı olunur.

Öğrenci Gelişim Dosyası

Öğrenciyi tanımaya yarayan, türlü teknik ve araçlarla öğrencinin gelişimine ilişkin okul rehberlik ve psikolojik danışma görevlilerince toplanan bilgilerin özetlenip yazıldığı, öğrencinin gelişim sürecinin anlaşılmasını sağlayan bir araçtır.

İlköğretimden yükseköğretime kadar ki gelişim sürecini içerir.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI REHBERLİK HİZMETLERİ ÖRGÜTÜ

1- Merkez Teşkilatı Rehberlik Örgütlenmesi

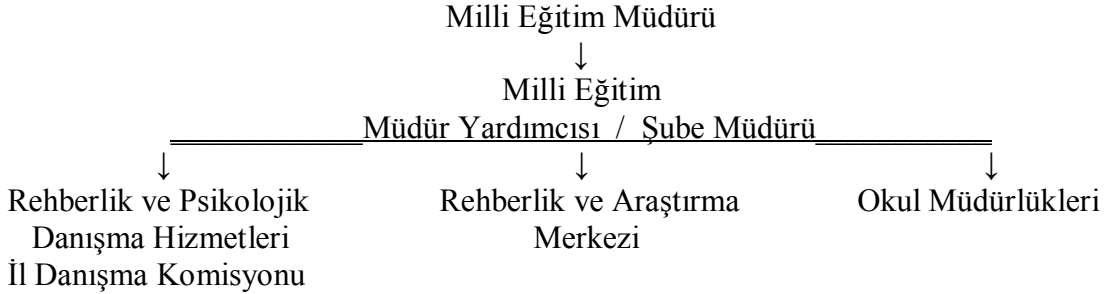


Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinin sunulmasında en üst organizasyon olarak hizmet sunmaya başlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bütün rehberlik hizmetlerinin organizasyon, planlama ve eşgüdümü Rehberlik Dairesi Başkanlığının ve ona bağlı 7 ayrı şubenin çalışmalarıyla yürütülmektedir.

2- İL / İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ REHBERLİK ÖRGÜTLENMESİ

İl ve ilçelerde rehberlik hizmetleri valiliğe bağlı olarak milli eğitim il müdürlüklerinin sorumluluğunda sürdürülmektedir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri okul düzeyinde 3 ayrı kademede düzenlenmiştir.



a. Milli Eğitim Müdür Yardımcısı veya Şube Müdürünün Görevleri

- Bakanlıkla rehberlik hizmeti sunan kurumların eşgüdümünü sağlamak
- Evrakları kurumlara ulaştırmak ve sonuçlarının izlenmesini sağlamak
- Bu kurumların bütçelerini yürütmek, personel ihtiyaçlarını gidermek
- Gerektiğinde bakanlıktan personel talep etmek
- İl-ilçe düzeyinde reh. ve psik. dan. hizmeti sunacak kimselerin atamalarında komisyon üyeliği yapmak
- Bu atamalardan RAM müdürlüğünü haberdar etmek
- Reh. ve psik. dan. servislerinin açılmasında görev almak
- Bunlara araç gereç ve yer temin etmek
- Reh. ve psik. dan. hizmetleri il danışma komisyonunca alınan kararların bakanlığa iletilmesini sağlamak
- Reh. ve psik. dan. hizmetleri ile ilgili olarak diğer kurumlarla ve bilhassa üniversitelerle işbirliği yapmak
- RAM ve diğer il bazındaki kurumların program ve raporlarını değerlendirmek ve bakanlığa gönderilmesini sağlamak.

İl Danışma Komisyonu

- Öğretim yılı başında çalışmaların planlanması, kurumlar arası eşgüdümün sağlanması, öğretim yılı sonunda da çalışmaların değerlendirilmesi için en az iki kez (Eylül-Haziran) toplanan bu komisyon il / ilçe düzeyinde rehberlik hizmetinin sürdürülmesinde genel kararlar alır. Bir sonraki yıl için de önerilerde bulunur.
- Toplantılarda alınan kararlar, ildeki RAM çatısı altında yer alan Reh. ve psik. dan. hizmetleri bölümünce o ay içinde bakanlığa iletilir.
- Komisyon il milli eğitim müdürü başkanlığında,
 - Rehberlik hizmetlerinden sorumlu müdür yardımcısı ya da şube müdürü
 - İlçe şube müdürleri
 - RAM müdürü
 - Reh. ve psik. dan. hizmetleri bölüm başkanı
 - İlköğretim ve orta öğretim müdürlerinden birer temsilci müdür
 - Büyük şehirlerde merkez ilçelerin her birinden birer okul müdürü
 - Değişik okullarda reh. ve psik. dan. servislerinde çalışan en az 3 psik. danışmandan oluşur.

b. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü (RAM)

İllerde Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı olarak hizmet veren RAM biriminin en temel görevi, o ilde bulunan ilk ve orta öğretim okullarındaki rehberlik hizmetlerinin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesini ve bu sürecin izlenmesidir.

RAM ;

- Merkez Müdürlüğü

- Merkez Müdürlüğü Yardımcılığı
- Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü Başkanlığı
- Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü Başkanlığı
- Yıllık rapor ve programların değerlendirilmesine ait RAM raporunu her yıl Eylül ayı içinde il veya ilçenin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümüne gönderir.
- Özel eğitim gerektiren öğrencilerin tespit edilmesi ve gereken çalışmaların yapılması için ekip oluşturur ve onlara başkanlık eder, diğer kurumlarla bu konuda işbirliği yapar.

c. Okul Müdürü

Rehberlik uygulamalarının asıl sahası okullardır. Okul müdürü kaliteli bir rehberlik için çalışmalıdır.

3. OKUL REHBERLİK HİZMETİ ÖRGÜTLENMESİ



Okul Müdürünün Görevleri

- Rehberlik hizmetlerinin başarılı olması için tedbirler alır ve alınan kararların yürüyüp yürümediğini denetler.
- Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sağlıklı yürütmesi için yer, araç ve gereç sağlar.
- Rehberlik hizmetleri okul yürütme komisyonunu kurar ve bu komisyona başkanlık eder.
- Rehberlik hizmetinin yürütülmesinde gerekli uzman eleman temin etmek için il ya da ilçe milli eğitim müdürlüğünün sorumluları ile temasa geçer.
- Birden fazla rehberlik uzmanı varsa aralarında iş bölümü yapar ve içlerinden birini koordinatör rehber öğretmen olarak tayin eder.
- Yıllık programın hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlar.
- Okul rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanan program ve yürütme planını onaylar ve Ekim ayının ilk haftasında RAM'a gönderir. Bu servisin yılsonu değerlendirme raporunu inceler ve bir nüshasını haziran ayında RAM'a gönderir.
- Reh. ve psik. dan. servisi işbirliğiyle her sınıfa bir rehber öğretmen atar ve devamlılığını sağlar.
- Psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmen ve veliler arasında eşgüdüm sağlanmasını temin eder.

Okul Müdür Yardımcılarının Görevleri

- Sorumlusu olduğu sınıflardaki öğrencilerin sorunlarını tespit eder ve çözemediği sorunlar varsa, topladığı bilgileri reh. ve psik. dan. servisine iletir.
- Reh. ve psik. dan. hizmetleri yürütme komisyonu toplantılarına katılır.
- Okul müdürünün vereceği diğer görevleri yapar.

Rehberlik Hizmetleri Okul Yürütme Kurulunun Görevleri :

- Okul rehberlik hizmetleri bürosunun hazırladığı okulun genel rehberlik yıllık planını inceler ve uygulanması için gerekli önlemleri alır.
- Rehberlik hizmetlerinin sağlıklı olarak bu plana göre yürütülmesi için okulun her türlü imkânlarının değerlendirilmesini sağlar.
- Okuldaki tüm unsurların birbirine karşı iyi bir iletişim ve ilişki içinde olmasını sağlar ve öğrenci ya da velilerle yapılacak toplantıları planlar.
- Okul rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi esnasında sorun çıkmamamsı için önlem alır ya da ortaya çıkan aksaklıkları gidermeye çalışır.

Bu kurul okul müdürünün başkanlığında ;

- Müdür yardımcıları
- Rehber öğretmenler
- Müdür tarafından seçilen her sınıf seviyesinden iki sınıf öğretmeni, bir disiplin kurulu üyesi ve okul koruma derneğinden bir kişi ile toplanır. (Son yönetmeliğe göre temsilci öğrenci de kurula katılır.)

Okul Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Servisi

- Profesyonel kişilerden oluşur.
 - Serviste birden fazla eleman varsa birisi koordinatör danışman olarak görev yapar.
- Görevleri öğrencilerin;
- İlgi ve yeteneklerinin tespit edilmesi
 - Uygun okul programlarına yönlendirilmeleri
 - Eğitim aldığı kuruma uyum sağlayabilmeleri
 - Duygusal sorunlarının çözülmesi
 - Çeşitli mesleklere hazırlanması

Koordinatör Rehber Öğretmenin Görevleri;

- Servis ile okul yönetimi arasındaki koordinasyonu sağlamak
- Servisin hazırladığı okul rehberlik programını ve çalışma raporunu onaylamak
- Rehberlik servisinde yapılan rehberlik programları ve etkinlikleriyle ilgili öğretmenler kuruluna bilgi vermek
- Servisin etkinliklerinde fiilen yer almak

Psikolojik Danışmanın Görevleri;

- İl çerçeve programına dayanarak, kendi okulunun ve ilin özelliklerini dikkate alarak okul reh. ve psik. dan. servisinin yıllık programını düzenleme
- Sınıf öğretmenlerinin yıllık sınıf rehberlik programlarını yürütmelerinde onlara rehberlik etme
- Eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini planlama, uygulama ve bu konuda sınıf rehber öğretmenlerine rehberlik etme, öğrencilerin gidebileceği üst okullar, çalışabileceği üst okullar, çalışabileceği iş ve meslekler hakkında bilgi toplama ve bu bilgileri öğrencilerle paylaşma
- Gizlilik esasına göre hareket etme
- Öğrencilerin genel ve özel yetenekleri ile ilgileri, kişilik özellikleri ve bilgi özellikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla test envanter ve anket gibi psikolojik önlem araçları uygular. Sonuçları toplu olarak dosyalara işler.
- Okul içinde rehberlik hizmetleri için yararlanılacak araştırmalar yapma
- Sınıfa yeni gelen öğrencilerin oryantasyonu için sınıf öğretmeni ile işbirliği yapma
- Okulun öğretim programı, uygulanan sınıf geçme ve disiplin yönetmelikleri ve bunlarda yapılan değişiklikler ve ihtiyaç duyulan diğer konularda öğrencilere açıklayıcı bilgileri sunma, duyuru yapma
- Sınıf rehber öğretmenleri ile görüşerek, problemleri ve rehberliğe muhtaç öğrencileri tespit etme ve öğrencilerin kişisel ve ailevi problemlerinin çözümü için gerekli çalışmalar yapma
- Zekâ geriliği ya da üstün zekâyâ sahip, özel ihtiyaçları olan öğrencileri tespit etme ve koordinatör rehber öğretmene bu bilgileri iletme
- Rehberlik hizmetleri ile ilgili kayıt tutma, konusuyla ilgili resmi yazılara cevap verme ve raporlar hazırlama
- Öğrencilerin başarıları ve bireysel durumları ile ilgili hususlarda velilere bilgi sunma

Okul Rehberlik Programı

Okul reh. ve psik. dan. servisi tarafından, öğretmen ve diğer bütün rehberlik hizmeti sunan eğitimcilerin de görüşleri doğrultusunda, her okulun kendine has özellikleri ve imkânları da göz önünde tutularak hazırlanır. Sonra bu plan Okul Rehberlik Kurulu'nun incelenmesine sunulur. Daha sonra kurulun görüşleri ve önerileri de alındıktan sonra onaylanması için okul müdürüne gönderilir.

Müdür bu planın birini İl Reh. ve Araştırma Merkezi'ne gönderir. Okuldaki rehberlik hizmetleri bu plana göre yapılır. Okuldaki rehberlik hizmetlerinin bu plana göre yılsonu değerlendirmesi yine okul rehber öğretmeni tarafından yapılır ve bunun bir nüshası rehberlik ve araştırma merkezine yollanır.

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin (Sınıf Öğretmenlerinin) Görevleri ;

Öğrencilerin karşılaştığı eğitimle ilgili güçlüklerin, uyumsuzlukların ya da eğitime tesir eden güncel gelişmelerin doğurduğu problemleri çözmesi ve zorlukların üstesinden gelebilmesi için ilk görev sınıf ya da branş öğretmenlerininidir.

İlköğretimin ilk kademesinde rehberlik o sınıfa giren ders öğretmeni tarafından sürdürülür.

- Sınıf yıllık rehberlik çalışma planını hazırlama ve bir nüshasını Rehberlik Servisi'ne verme.
- Ders programında yer alan rehberlik saatinde sorumlu olduğu sınıfın dersine girme ve rehberlik servisinin önderliğinde sınıfına eğitsel ve mesleki rehberlik hizmeti sunma.



- Rehber öğretmenle işbirliği yaparak, öğrencilere bölüm, alan, okul ve seçmeli ders ile meslek seçiminde yardımcı olma
- Reh. ve psik. dan. servisi ile işbirliği yaparak, sınıftaki öğrencilerin öğrenci gelişim dosyalarının hazırlanmasına yardımcı olma
- Sınıfa yeni gelen öğrencinin dosyasını rehberlik servisinin işbirliği ile inceleme ve değerlendirme
- Özel bilgileri gizli tutma
- Sınıfla ilgili sorunlu öğrencilerle ön görüşme yapma ya da kişisel ve ailevi sorunlarının çözülmesi için gerektiğinde okul yönetimi, öğretmen ve ailelerle işbirliği içinde çalışma
- Öğrencileri yetenek ve ilgilerine göre eğitsel kollara yöneltmek suretiyle öğrencilerin eğitici kol çalışmalarına etkin bir şekilde katılmalarını sağlama
- Okul müdürünün rehberlikle ilgili vereceği diğer görevleri yerine getirme ve rehber öğretmenin çalışma konularına ilişkin yardımlar yapma
- Sınıfla ilgili çalışmaları, ihtiyaç ve önerileri yılsonunda bir raporla rehberlik servisine sunma.

Okulda meslek rehberliği en ekonomik biçimde dal öğretmenleri aracılığıyla yapılır.

Öğrencilerin derse karşı ilgilerinin değerlendirilmesinden ilk sorumlu dal öğretmenidir.

ÖLCME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme : Masanın boyu 145 cm

Ölçüm : 145 cm

Ölçüt : Masanın boyu 1.30 cm olmalıdır.

Ölçek : Metre, cetvel, barometre.

Ölçme Süreci : Nesne-Olay özelliği → Gözlem → Sayı ya da Sembolle İfade → Ölçme

Ölçme Kuralı : Soruların tam puanı, hatalardan kaç puan kırılacağı, neye ne kadar puan verileceği.

Sabit Hata: Her ölçüme aynı miktarda hata karışması. (Tartı aletinin her zaman 5 gr eksik tartması.)
Güvenilirliği etkiler.

Sistematik Hata : Ölçenden kaynaklanan yanlış hatalardır. (Öğretmenin bazı öğrencilere fazla puan vermesi.)
Geçerliği etkiler.

Rasgele (Random) Hata : Ölçmeye gelişigüzel hataların karışmasıdır. (Bazen 5 gr fazla, bazen 10 gr eksik)
Güvenilirliği etkiler.

Ölçek : nesnelere verilen sayıların anlamlarını ya da nesnelere sayılar vermede ve nesnelere verilen sayıların kullanılmasında uyulması gereken kurallar ve kısıtlamaları belirtmek için kullanılır.

Ölçek Türleri : Sınıflama Ölçeği → Sıralama Ölçeği → Eşit Aralıklı Ölçek → Oranlı ölçek

Sınıflama Ölçeği : Nesneler belli kategorilere göre sınıflanır. Basit istatistikî işlemler yapılır.
(uzun-kısa) (kız-erkek)

Sıralama Ölçeği : Nesnelerin özelliklerinin miktarına göre sıralanır. Ortanca ve yüzdelikler belirlenir.
(boy sırası veya sınav puanlarını sıralama)

Eşit Aralıklı Ölçek : Keyfi olarak belirlenmiş bir başlangıç noktası vardır. Eşit aralıklı bölmelenmiştir. Sınavdan 90 alan 45 alanın iki katı zekidir anlamı çıkmaz. Aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplanır. (termometre-sınavlar-saat)

Oranlı Ölçek : Belli (gerçek) bir başlangıç noktası olan sıfıra göre sıralanır. 0 ölçülen özelliğin hiçliğini gösterir. Her türlü istatistikî ölçüm yapılır. Boyu 90 cm olan masa 45 cm olandan iki katı uzundur anlamı çıkar. (öğrenci sayısı-uzunluk ölçümü-ağırlık ölçümü)

DEĞERLENDİRME

Kriter (Ölçüt) : Ölçme sonuçlarını karşılaştırdığımız ya da kıyasladığımız sabit değer.

Öğretmenin öğrenciye ilişkin kanaati değerlendirme sürecinde ölçüt olarak kullanılamaz.

Ölçme kuralları ölçme işleminin, ölçütler ise değerlendirmenin yapılmasında kullanılır.

Mutlak Ölçüt : 100 metreyi 12 saniyede koşma.

Bağıl Ölçüt : Çan eğrisi.

Değerlendirme Biçimleri :

Mutlak Değerlendirme : Mutlak ölçüt kullanılarak yapılan değerlendirme. 100 üzerinden 50 alan geçer.

Bağıl Değerlendirme : Bağıl kriter kullanılarak yapıla değerlendirmedir. En başarılı 5 öğrenci.

Ölçme sonucu (Ölçüm)	→	Kriter	→	Değer Yargısı	→	Karar
Ali 163 cm boyundadır.		Polis okuluna kayıt için 167 cm olmalıdır.		Ali'nin boyu kısadır.		Ali polis okuluna giremez.

Değerlendirme Türleri :

1- Summatif (özetleyici) Değerlendirme :

Dönem içinde birkaç üniteye bir ara sınav şeklinde ve yılsonunda yapılan sınavlar summatif testler şeklindedir.

Öğrencinin başarı düzeyinin değerlendirilmesi.

Eğitimde en çok kullanılan değerlendirme türüdür.

Geçti-kaldı, başarılı başarısız gibi kararlar alınır.

Başarı ve erişim testi kullanılır.

2- Formatif (Geliştirici) Değerlendirme :

Öğrenme eksikliklerinin belirlenmesi ve giderilmesi için yapılır.
Her ünitenin sonunda kullanılır.
Formatif, izleme ve ünite testleri olmak üzere 3 tür test kullanılır.

3- Eğitim Programının Değerlendirilmesi :

4- Hazırbulunuşluk Düzeyinin Değerlendirilmesi :

Giriş davranışları belirlemek için yapılır.
Giriş sınavları, ön test sınavları.

5- Öğretmenin Değerlendirmesi :

→ Ölçme ve Değerlendirme 3 Amaç İçin Yapılır.

1- Tanıma ve Yerleştirmeye Dönük Değerlendirme :

(STS, ÖSS, Muafiyet sınavları, Hazırbulunuşluk testi)

2- Biçimlendirmeye-Yetistirmeye Dönük (Formatif) Değerlendirme :

Öğrenme eksiklikleri için yapılır.

Formatif, izleme ve ünite testleri kullanılır.

Puanlama yoktur.

3- Değer Biçmeye Dönük (Summatif-Özetleyici) Değerlendirme :

Öğretim programının hedeflerine ulaşma düzeyi, öğrenme düzeyi ve öğrencilerin başarı düzeyini belirlemek için yapılır.

Birkaç ünite de bir ya da yılsonunda yapılan değerlendirmedir.

Erişi Testi : Giriş davranışları ile çıkış davranışları arasındaki farkı bulmak için yapılır.

Başarı Testi : Öğrenme düzeyini belirlemek için kullanılır.

Bir Ölçme Aracında Bulunması Gereken Özellikler (Nitelikler)

1- Güvenilirlik : Ölçme aracının gerçeği yansıtır ve hatalardan arınlık düzeyidir. Ölçme aracının kararlılığı, duyarlılığı ve tutarlılığıdır.

Duyarlık : Hatalardan arınlık.

Tutarlık : Birden fazla uygulandığında benzer ya da yakın sonuçlar vermesidir.

2- Geçerlik : Ölçme aracının kullanıldığı alana hizmet etme derecesidir.

Not : Ölçme aracının geçerli olabilmesi için önce güvenilir olması gerekir.

3- Kullanılabilirlik : Ölçme aracının emek, maliyet, zaman, hazırlanışı ve uygulanışı gibi yönlerden uygun olmasıdır.

GÜVENİLİRLİK

Teknik anlamda gerçek puanlar ile gözlenen puanlar arasındaki korelasyonun karesidir.

Güvenilirlik katsayısı 0.00 ile 1.00 arasındadır.

Güvenilirlik Katsayısı (r) :
$$\frac{\text{Gerçek ölçümler sonucu}}{\text{Gözlenen puanlar sonucu}}$$

Güvenilirlik Katsayısının Belirlenmesi için Kullanılan Yöntemler

1- Test-tekrar test yöntemi : (Kararlık – tutarlık katsayısı)

2- Paralel testler yöntemi : (Eşdeğerlik katsayısı)

3- Testi yarılama yöntemi : (İç tutarlık katsayısı) Daha avantajlı olduğundan bu yöntem yaygın kullanılır. Kr-20 ya da Alpha (a) formülleri kullanılır.

Kr-20 : İç tutarlık katsayısı.

Testin homojen ve tutarlı olduğu durumlarda kullanılır.

Doğru cevaba 1 puan, yanlış cevaba ise puan vermeden puanlanan testlerde kullanılır.

→ Kr-20 ile belirlenen güvenilirlik katsayısı yüksek ise,

- Puanlar tesadüfi hatalardan arındırılır.
- Ölçülen değişkenler tek boyutludur.

- Grup heterojendir. (Test, grubu birbirinden iyi ayırt etmiştir.)
- Testi oluşturan maddeler homojendir. (Aynı davranışı ölçmüşlerdir.)
- Testin yapı geçerliği yüksektir.

Testteki bütün maddelerin güçlük dereceleri birbirine eşit veya yakınsa Kr-21 formülü kullanılır.

Alpha (a) Güvenirlik Katsayısı

Genellikle Psiko-motor becerileri ölçmek amacıyla hazırlanan ölçme araçlarının puanlanmasında veya tutum ölçeklerinin puanlanmasında kullanılmakla birlikte kısa cevaplı testlerin güvenilirliğinin kestirilmesinde de kullanılır.

Standart Hatanın Hesaplanması

$$Sh = Ss \sqrt{1 - G} \quad Sh : \text{Standart hata} \quad Ss : \text{Test puanlarının standart kayması} \quad G : \text{Testin güvenirliliği}$$

Bir dağılımda güvenirliliğin yüksek olması ve standart sapmanın (kaymanın) küçük olması ölçme işleminin standart hatasının küçük olduğunu gösterir.

Bir test için geçerlik en fazla güvenirliliğin kareköküne eşittir.

Geçerlik ve güvenirlilik yönünden

Çoktan Seçmeli > Doğru-Yanlış > Yazılı > Sözlü

Bir ölçme aracında bulunması gereken temel özelliklerden en önemli olan geçerliktir.

Geçerlik Türleri :

- | | | | |
|--------------------|----------------------|------------------|---------------------|
| - Kapsam Geçerliği | - Ölçüt Geçerliği | - Yapı Geçerliği | - Görünüş Geçerliği |
| | - Yordama Geçerliği | | |
| | - Uygunluk Geçerliği | | |

Soruların kolay olması geçerliği düşürür.

Ölçüt geçerliği : geçerliği çalışan bir ölçme aracı ile geçerli olduğu kabul edilen başka bir ölçme aracının aynı bireylere uygulanarak elde edilen ölçümler arasındaki korelasyondur.

Yordama geçerliği : öğrencilerin sonraki öğrenim aşamalarındaki başarılarını belirlemeye çalışır.

yordayıcı puanlar eldedir. Ölçüt puanlar sonradan elde edilir.

Fen lisesi giriş puanları ile Fen lisesindeki sınav puanları arasındaki ilişki.

Uygunluk geçerliği : yordayıcı puan sonradan elde edilir.

İlkokul başarı ortalaması ölçüt alındığında, Fen lisesi sınavlarında alınan puan yordayıcıdır.

Yapı geçerliği : ölçülmesi planlanan teorik yapıya yüksek derece sahip olan bir gruba düşük derecede sahip olan başka bir gruba testi uygulayıp, testin bu grupları ayırıp ayırmadığına bakılır. Yapı geçerliğini kanıtlamada en geçerli yol uzman görüşü ya da faktör analizi yapmaktır.

$$\text{Bir sorunun güçlük düzeyi} = \frac{\text{Doğru Cevap Verenler}}{\text{Tüm Öğrenciler}}$$

Öğrencinin Özelliklerini Değerlendirme Yaklaşımları

- 1- Psiko-metrik Yaklaşım : Standart testler kullanılır. Değerlendirme objektiftir. Sonuç ağırlıklıdır.
- 2- İzlenimci Yaklaşım : Betimleme (üst düzey zihinsel becerilerin ölçümü) yapılır. Rubrik puanlama (iyi-orta) kullanılır. Değerlendirme subjektiftir. Süreç ağırlıklıdır.
- 3- Uzlaştırıcı (Eklektik - Tümel) Yaklaşım : Yıl boyunca üst düzey zihinsel becerileri (performansları) ve bunların puanlanmasında kullanılır. (portfolyo – Tümel değerlendirme)

$$\text{Düzeltilme Formülü} = \frac{\text{Doğru Cevap} - \text{Yanlış Cevap}}{\text{Seçenek Sayısı} - 1}$$

Madde İstatistikleri (Analizler)

Madde güçlük indeksi (p)
Maddenin ayırıcılık gücü (r)
Madde varyansı (Sj²)
Madde standart sapması (Sj)

Test İstatistikleri

Aritmetik ortalama (x)
Ortanca (Medyan)
Mod (Tepe değeri)
Standart kayma
Varyans

Maddenin Güçlük İndeksi : Maddenin kolaylığını ya da zorluğunu gösterir. 0.00 ile 1.00 arasında değişir. 0.00'a yaklaştıkça zor, 1.00'a yaklaştıkça madde kolaylaşır.

$$\text{Güçlük İndeksi} = \frac{\text{Doğru cevaplayan üst grup} + \text{Doğru cevaplayan alt grup}}{\text{Üst grup} + \text{Alt grup}}$$

Madde Ayırt Edicilik Gücü İndeksi : Maddenin sınavda ölçülecek davranışa sahip olma ve olmama durumunu gösterir. -1.00 ile 1.00 arasında değişir. 0.40 ve üzeri ayırt edicilik gücü yüksek maddelerdir. (ideal olan 0.50) 0.20 ile 0.39 arası orta düzey (düzeltip kullanılabilir.) 0.19 ile aşağı değerlerin ayırt ediciliği düşük (testten çıkarılmalıdır.)

$$\text{Ayırt Edicilik İndeksi} = \frac{\text{Doğru cevaplayan üst grup} - \text{Doğru cevaplayan alt grup}}{\text{Gruplardan birinin sayısı}}$$

Madde varyansı : Maddeyi doğru cevaplayanlarla yanlış cevaplayanların oranlarının çarpımına eşittir. 0.00 ile 1.00 arındadır. 0.00 ise tüm öğrenciler o maddeyi doğru ya da yanlış cevaplamışlardır. İyi bir testte ortalama 0.25 (civarı) olmalıdır.

$$\text{Aritmetik Ortalama (x)} = \frac{\text{Öğrenci Puanlarının Toplamı}}{\text{Öğrenci Sayısı}}$$

$$\text{Testin Ortalama Güçlüğü (p)} = \frac{\text{Aritmetik Ortalama}}{\text{Alınabilecek en yüksek puan}} \quad \begin{array}{l} p = 0.50' \text{den küçükse test zor} \\ p = 0.50' \text{den büyükse test kolay} \end{array}$$

Standart Sapma : Ölçümlerin ortalamadan farklarının karelerinin ortalamasının kareköküdür.

Aritmetik ortalama ile standart sapmanın arası büyürse heterojen yapı oluşur ve başarı düşer. Aritmetik ortalama ile standart sapmanın arası küçülürse homojen yapı oluşur ve başarı artar.

Standart Sapma Hesaplanırken ;

- 1- Puanların aritmetik ortalaması bulunur.
- 2- Her bir puanın aritmetik ortalamadan farkı bulunur ve farkların kareleri alınır.
- 3- Bulunan farkların kareleri toplanır.
- 4- Farkların kareleri toplamı öğrenci sayısına bölünür ve ölçümlerin varyansı (değişkenliği) bulunur.

Bağıl Değişkenlik

Karşılaştırılan iki testten hangisinin puanlarının daha fazla değişkenlik gösterdiğini ifade eder.

$$\text{Bağıl Değişkenlik Katsayısı} = \frac{\text{Standart Sapma}}{\text{Testin Ortalaması}} \times 100$$

Türkçe dersindeki ortalama = 18 Standart sapma = 5,4 Bağıl değişkenlik = 30
Matematik dersindeki ortalama = 36 Standart sapma = 7,2 Bağıl değişkenlik = 20

Not : Türkçe dersindeki puanlar matematik dersindeki puanlara oranla daha fazla değişkenlik gösterir.

Merkezi Eğilim (vasat) Ölçüleri

Aritmetik ortalama : Öğrencilerin aldığı puanların toplanıp öğrenci sayısına bölünmesi ile bulunur.

Ağırlıklı ortalama : Her bir dersin notu haftalık ders saati ile çarpılarak bu çarpımların sonuçları toplanarak ders saati toplamına bölünmesi ile bulunur.

Ortanca (Medyan) : Puanlar küçükten büyüğü doğru sıralandığında ortada kalan puandır ve ölçüm sonuçlarını iki eşit gruba böler.

Mod (Tepe değer) : En çok tekrar eden not.

Merkezi Değişim (dağılım-yığılım) Ölçüleri

Ranj : En yüksek not ile en düşük not arasındaki fark.

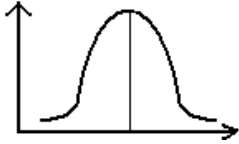
Standart Sapma (kayma) : Grupların homojenliğini veya puanların aritmetik ortalamadan farklılığını betimleyen bir istatistiktir.

Ortalama öğrenme düzeyini ya da grubun başarı düzeyini aritmetik ortalamaya bakarak söyleriz.

Grup başarısını, grup homojenliğini, farklılaşmayı, öğrencilerin öğrenme düzeyini belirlemek için standart sapmaya bakarız. Standart sapmalar eşitse aritmetik ortalamaya bakılır.

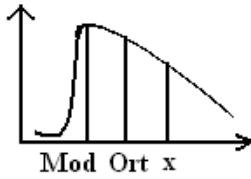
Çarpıklık

1- Simetriklik : Aritmetik ortalama (X) = Ortanca = Mod (Kayışıklık sıfır)



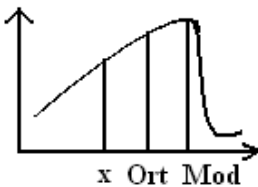
2- Sağa çarpıklık (pozitif kayışlı) :

Mod < Ort < X (Test zor, başarı düşük)



3- Sola çarpıklık (negatif kayışlı) :

X < Ort < Mod (Test kolay, başarı yüksek)



Ham Puanların Standart Puanlara Dönüştürülmesi

$$Z - \text{Puanı} = \frac{\text{Alınan Puan} - X}{\text{Standart sapma}}$$

$$T - \text{Puanı} = 50 + (Z \times 10)$$

Öğretmenin öğrenme eksikliklerini belirlemede kullanacağı temel kriter “Ünite”dir. Mutlak başarı sorularında aritmetik ortalamaya bakılır.

Öğrencilerin öğrenme düzeyini belirlemek için “başarı” testi yapılır.